
VÝROČNÁ ŠTATISTICKÁ SPRÁVA
O MIGRÁCII A MEDZINÁRODNEJ
OCHRANE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
(REFERENČNÝ ROK 2008)

Výročná štatistická správa o migrácii a medzinárodnej ochrane v Slovenskej republike (referenčný rok 2008)

Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť (European Migration Network)

Bratislava, október 2010

Európska migračná sieť bola založená rozhodnutím Rady 2008/381/ES a je financovaná Európskou úniou.

Zostavenie tejto správy je spolufinancované Európskou úniou a Ministerstvom vnútra SR.

Názory prezentované v tejto správe sú názormi autorov a nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky, Európskej komisie alebo IOM Medzinárodnej organizácie pre migráciu.

Správu vypracovala expertka Štatistického úradu SR Ing. Mária Katerinková, expertka Migračného úradu MV SR Ing. Karin Apjarová a experti Úradu hraničnej a cudzineckej polície MV SR.

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu
Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Grösslingová 4
811 09 Bratislava, Slovenská republika
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35

ISBN 978-80-970307-9-7

Predslov

Výročná štatistická správa bola zostavená v roku 2010 IOM Medzinárodnou organizáciou pre migráciu Bratislava, ktorá je Národným kontaktným bodom Európskej migračnej siete v Slovenskej republike. Táto výročná správa je vypracovaná v súlade so spoločnou štruktúrou a metodológiou stanovenou Európskou migračnou sieťou.

Obsah

Zoznam skratiek	7
01. Úvod	8
02. Metodológia	10
03. Medzinárodná migrácia, obvyklý pobyt a nadobúdanie občianstva (článok 3)	13
3.1 Migračné toky	16
3.2 Obvyklý pobyt	27
3.3 Nadobúdanie občianstva	29
04. Medzinárodná ochrana (článok 4)	32
4.1 Žiadosti o medzinárodnú ochranu	34
4.2 Rozhodnutia o medzinárodnej ochrane	36
4.3 Maloletí bez sprievodu	38
4.4 Dublinské transfery	39
05. Prevencia voči nelegálnemu vstupu a pobytu (článok 5)	46
5.1 Odopretia vstupu	49
5.2 Zadržania	53
06. Povolenia na pobyt a pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín (článok 6)	57
07. Návraty (článok 7)	61
7.1 Vzťah medzi odopretiami vstupu, zadržaniami a návratmi	63

Číslovanie článkov v názvoch kapitol zodpovedá číslovaní článkov Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane.

Zoznam skratiek

EHP – Európsky hospodársky priestor
EK – Európska komisia
EMN – European Migration Network (Európska migračná sieť)
ES – Európske spoločenstvá
EÚ – Európska únia
Frontex – Európska agentúra pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MÚ MV SR – Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
SR – Slovenská republika
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚHCP MV SR – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
Z. z. – Zbierka zákonov

Úvod

Výročná štatistická správa o migrácii a medzinárodnej ochrane v Slovenskej republike za rok 2008 (ďalej správa) je tretia správa o štatistikách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany, ktorú spracovala Slovenská republika v rámci aktivít Európskej migračnej siete (European Migration Network, ďalej EMN). Správa bola vypracovaná na základe špecifikácie zadanej Európskou komisiou, ktorú pripomienkovali a odsúhlasili národné kontaktné body EMN členských krajín Európskej únie (EÚ). Správa vysvetľuje a objasňuje štatistické a vývojové trendy v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v Slovenskej republike (ďalej SR) v roku 2008 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. V roku 2008 sa zber štatistík líšil od zberu štatistík v roku 2007, preto je vyhodnotenie a porovnanie roku 2008 s predchádzajúcim rokom v niektorých oblastiach zložitejšie. V roku 2008 sa v niektorých prípadoch prvýkrát štatistiky vykazovali v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane (ďalej len Nariadenie o štatistike migrácie).

Na základe národných správ jednotlivých členských krajín EÚ spracovaných národnými kontaktnými bodmi EMN Európska komisia spracuje súhrnnú správu s cieľom zlepšiť dostupnosť, aktuálnosť a porovnateľnosť

štatistických údajov v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v rámci členských štátov EÚ a poskytnúť porovnateľné analýzy v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany.

Štruktúra správy a jej rozdelenie do jednotlivých kapitol vychádza z uvedenej špecifikácie. Prvá a druhá kapitola správy podáva informácie o cieľoch a metodike spracovania v nej uvedených údajov. Tretia kapitola sa zaoberá oblasťou medzinárodnej migrácie, obyvateľstvu s obvyklým pobytom na území SR, získaním občianstva SR a informuje o vývojových trendoch v oblasti migračnej politiky. Štvrtá kapitola je venovaná medzinárodnej ochrane a opisuje najmä počty žiadostí o medzinárodnú ochranu, počet pozitívnych rozhodnutí, aj vzhľadom na maloletých bez sprievodu, dublinské transfery a súvisiace legislatívne a procedurálne zmeny. Piata kapitola sa zaoberá analýzou a interpretáciou štatistík v oblasti odopretia vstupu a zaistenia. Šiesta kapitola rieši povolenia na pobyt a pobyt príslušníkov tretích krajín. Siedma kapitola analyzuje štatistiky týkajúce sa návratov cudzincov.

Metodológia

Na spracovaní správy sa za Slovenskú republiku podieľali vybraní experti národného kontaktného bodu EMN a širšej národnej migračnej siete v SR zastupujúci tieto subjekty: Štatistický úrad SR (ďalej ŠÚ SR), Migračný úrad Ministerstva vnútra SR (ďalej MÚ MV SR) a Úrad hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra SR (ďalej ÚHCP MV SR). Jednotliví experti boli zodpovední za spracovanie kapitol správy v gescii subjektu, ktorý zastupujú. V spolupráci s koordinátorom národného kontaktného bodu IOM Medzinárodnou organizáciou pre migráciu sa spolupodieľali na konečnom zosúladení a odbornom posúdení správy ako celku. Základné štatistické údaje pre túto správu boli spracované na základe údajov z Eurostatu. V Slovenskej republike sa zberom a spracúvaním údajov o migrácii a medzinárodnej ochrane zaoberá niekoľko subjektov, preto boli hlavnými zdrojmi národných štatistických údajov informačné systémy ŠÚ SR, MÚ MV SR a ÚHCP MV SR, z ktorých spracovatelia čerpali aj pri verifikovaní údajov poskytnutých Eurostatom.

Kapitolu 3 správy spracovala expertka ŠÚ SR. ŠÚ SR koordinuje a zabezpečuje harmonizáciu obsahu a rozsahu informácií o cudzincoch so štandardmi EÚ a zásadnými dokumentmi schválenými vládou SR v súčinnosti so

zainteresovanými rezortmi (Ministerstvom vnútra SR, ďalej MV SR, a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ďalej MPSVR SR). ŠÚ SR ďalej spracúva, publikuje, prezentuje a poskytuje základné údaje a ukazovatele z migračnej štatistiky na národné a medzinárodné účely. Údaje spracované ŠÚ SR v tejto správe pochádzajú z databáz ŠÚ SR a získali sa formou hlásení demografických udalostí. V tomto prípade ide o hlásenie o zahraničnom sťahovaní súvisiace so zmenou trvalého pobytu osoby za súčasného prekročenia štátnych hraníc (Hlásenie o sťahovaní OBYV. 5-12). Zdrojom údajov o legálnej migrácii cudzincov bol informačný systém „Evidencia cudzincov“ Úradu hraničnej a cudzineckej polície MV SR.

Expertka MÚ MV SR sa podieľala na spracovaní kapitoly 4 správy. Pri spracovaní tejto správy čerpala informácie najmä zo zákonov, hlavne zo zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, z Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (tzv. dublinské nariadenie), z informačného systému MÚ MV SR Utečenec, zo štatistických údajov z Eurostatu a zo získaných skúseností z aplikačnej praxe. Pri spracúvaní štatistických údajov podľa zadania stanoveného EK sa prihliadalo pri ich verifikácii na definície Eurostatu. Z uvedeného metodického dôvodu sa v tejto kapitole údaje Eurostatu môžu líšiť od údajov, ktoré sú v tejto správe uverejnené MÚ MV SR.

Kapitoly 5, 6 a 7 spracovali experti ÚHCP MV SR. ÚHCP MV SR je útvar Ministerstva vnútra SR, ktorý priamo riadi organizačné zložky pri plnení úloh v oblasti ochrany štátnej hranice, boja proti nelegálnej migrácii a prevádzachstvu, hraničnej kontroly, analýzy rizík, spolupráce s agentúrou Frontex, analýzy cestovných dokladov, povoľovania pobytu cudzincom, kontroly pobytu cudzincov, vyhostovania cudzincov, vízovej praxe a v zákone vymedzenom rozsahu na úseku azylového konania a realizácie dublinského nariadenia. Pokiaľ ide o zber a spracovanie štatistických údajov, ÚHCP MV SR vedie štatistické prehľady z oblasti legálnej a nelegálnej migrácie, je národným kontaktným pracoviskom pre spracúvanie európskych štatistík v oblasti migrácie a pobytu v zmysle noriem EÚ, plní úlohu gestora a správcu dát informačných systémov úradu; vykonáva činnosti spojené so správou informačných systémov služby hraničnej polície a služby cudzineckej polície. V rámci svojho informačného systému okrem iné-

ho eviduje a analyzuje štatistické údaje o odopretí vstupu a o zadržaných a vyhostených cudzincoch, ktoré sa poskytujú Eurostatu a sú aj súčasťou tejto správy. Pri spracúvaní týchto štatistických údajov sa podľa zadania stanoveného EK prihliadalo pri ich verifikácii na definície Eurostatu. Z uvedeného dôvodu sa v tejto oblasti údaje Eurostatu môžu líšiť od údajov, ktoré uverejnil ÚHCP MV SR v tejto správe.

03

Medzinárodná migrácia, obvyklý pobyt a nadobúdanie občianstva (článok 3)

Kapitola poskytuje pohľad na legálnu migráciu v Slovenskej republike. Od roku 2003 zaznamenáva Slovenská republika každoročne zvyšujúci sa počet prisťahovaných do SR. Prisťahovalectvo do SR ovplyvňujú najmä vstup SR do EÚ a jej ďalšie rozširovanie, pripojenie sa do Schengenského priestoru a ekonomický a hospodársky rozvoj SR v analyzovanom období. Objem zahraničného sťahovania medzi Slovenskou republikou a zahraničím dosiahol vrchol v roku 2007. V roku 2008 rast počtu prisťahovaných už výrazne nepokračoval, mierne sa zmenil pomer vystahovaných a prisťahovaných.

Štatistika zahraničného sťahovania spracovávaná podľa národnej legislatívy v gescii ŠÚ SR sa zakladá na evidencii prihlásenej migrujúcej osoby na trvalý pobyt v SR, resp. odhlásenej osoby z trvalého pobytu v SR. Zahraničným sťahovaním (prisťahovanie zo zahraničia, resp. vystahovanie

do zahraničia) sa teda podľa metodiky ŠÚ SR rozumie zmena krajiny trvalého pobytu bez ohľadu na štátne občianstvo (údaje sa používajú hlavne pre národné účely). Údaje o zahraničnom sťahovaní sa spracovávajú na mesačnej báze. Štatistika zahraničného sťahovania spolu so štatistikou vnútorného sťahovania, tzn. sťahovania v rámci územia SR, je súčasťou demografickej štatistiky. Údaje pre demografickú štatistiku sa získavajú zo štatistického zisťovania o prirodzenom a migračnom pohybe obyvateľstva, ktoré každoročne organizuje Štatistický úrad SR štatistickými hláseniami (Hlásenie o uzavretí manželstva OBYV 1-12, Hlásenie o narodení OBYV 2-12, List o prehliadke mŕtveho a hlásenie o úmrtí OBYV 3-12, Hlásenie o rozvode OBYV 4-12, Hlásenie o sťahovaní OBYV 5-12). Štatistické zisťovanie o pohybe obyvateľstva sa týka celej populácie s trvalým pobytom v SR vrátane cudzincov s trvalým pobytom. Je to úplné zisťovanie, organizované a vykonávané na základe Programu štátnych štatistických zisťovaní.¹

Demografická štatistika sa odvíja od výsledkov jednotlivých sčítaní obyvateľov. V SR je medzi dvomi sčítaniami zaužívaný proces bilancovania pohybu obyvateľstva (rebilancovanie výsledkov sčítania k 1. januáru príslušného roku, v ktorom je uskutočnené sčítanie, a následne každoročné bilancovanie pohybu obyvateľstva až do ďalšieho sčítania).²

Pre medzinárodné účely a naplnenie požiadaviek Nariadenia o štatistike migrácie sa z migračnej štatistiky ŠÚ SR využívajú informácie o sťahovaní občanov SR. Informácie o sťahovaní cudzincov sa čerpajú z informačného systému „Evidencia cudzincov“ Úradu hraničnej a cudzineckej polície MV SR. ŠÚ SR od referenčného roku 2003 intenzívne spolupracuje s ÚHCP MV SR pri vývoji a implementácii Nariadenia o štatistike migrácie do praxe.

Pokiaľ ide o terminológiu a naplnenie požiadaviek článku 3 Nariadenia o štatistike migrácie, pod pojmom legálna migrácia sa rozumie vstup osoby na územie SR, pobyt na území SR a opustenie územia SR za podmienok, že sú splnené medzinárodné dohody a zákonné predpisy SR. Podmien-

1 Program štátnych štatistických zisťovaní je legislatívny dokument, podľa ktorého vzniká spravodajským jednotkám podľa § 18 ods. 3 zákona NR SR č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike spravodajská povinnosť vzťahujúca sa na všetky štatistické zisťovania.

2 Proces rebilancovania výsledkov sčítania ilustruje nasledujúca rovnica: Stav obyvateľov k 1. 1. v roku sčítania = stav obyvateľov k dátumu sčítania obyvateľov – počet narodených (od 1. 1. až do dátumu sčítania obyvateľov) + počet zomretých (od 1. 1. až do dátumu sčítania obyvateľov) – migračné saldo (od 1. 1. až do dátumu sčítania obyvateľov).

ky vstupu, pobytu cudzincov na území Slovenskej republiky a opustenia územia SR upravuje zákon Národnej rady SR (ďalej NR SR) č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“). Podľa tohto zákona sa za cudzinca považuje každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky alebo je osobou bez štátnej príslušnosti. Cudzincom sú teda občania iného štátu EÚ, občania štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore (ďalej len EHP), občania Švajčiarskej konfederácie a ich rodinní príslušníci, občania tretích krajín a občania bez štátnej príslušnosti. Pre vstup a pobyt občanov EÚ a Európskeho hospodárskeho priestoru na Slovensku platí osobitný právny režim, ktorým sa približujú k právam občanov SR.

Pri udeľovaní pobytov v SR možno hovoriť o dvoch režimoch – registračnom a povoľovacom. Registrácia sa týka občanov EÚ/EHP, zatiaľ čo ostatní cudzinci musia o povolenie na pobyt požiadať a následne im môže byť udelený.

Legálna migrácia je založená na udelení povolenia na prechodný pobyt občanom tretích krajín, na udelení povolenia na trvalý pobyt občanom tretích krajín a zvýhodneným cudzincom, resp. na registrácii povolenia na trvalý pobyt občanov Európskeho hospodárskeho priestoru, a na udelení povolenia na tolerovaný pobyt občanom tretích krajín. Právny systém SR teda rozlišuje povolenie na prechodný pobyt, ktorý je viazaný na konkrétny účel, povolenie na trvalý pobyt a povolenie na tolerovaný pobyt.

Podľa druhu a charakteru pobytu do migračných štatistík poskytovaných Eurostatu boli zahrnuté skupiny cudzincov s udeleným povolením na prechodný pobyt a s udeleným povolením na trvalý pobyt, resp. s registráciou trvalého pobytu na území SR.

Do počtu prisťahovaných a celkového stavu obyvateľov s obvyklým pobytom na území SR sú zahrnutí aj cudzinci, ktorým bol udelený azyl, na základe čoho sa ich pobyt považuje za trvalý pobyt na území SR, a osoby, ktorým bola udelená doplnková ochrana, na základe čoho sa ich pobyt považuje za prechodný pobyt na území SR. Žiadatelia o medzinárodnú ochranu sa nezapočítavajú do počtu prisťahovaných a do celkového počtu osôb s legálnym pobytom na území SR. Osoby s tolerovaným pobytom na území

Slovenskej republiky sa taktiež nezapočítavajú do počtu prisťahovaných ani do celkového počtu osôb s legálnym pobytom, čo vyplýva z charakteru druhu príslušného pobytu (maximálna dĺžka tolerovaného pobytu je udeľená na 180 dní, avšak môže byť opakovane predĺžená).

3.1 Migračné toky

Analyzované migračné toky v tejto časti sú rozdelené podľa zdroja, z ktorého sú čerpané štatistické údaje, teda buď ŠÚ SR, alebo ÚHCP MV SR v spolupráci so ŠÚ SR. V tabuľke 1 a v analýze pod uvedenou tabuľkou sú prezentované údaje ŠÚ SR o zahraničnom sťahovaní, založené na báze zmeny **trvalého pobytu** migrujúcej osoby za obdobie rokov 2002 – 2008.

Tabuľka 1 Zahraničné sťahovanie obyvateľov Slovenskej republiky na báze zmeny trvalého (registrovaného) pobytu v rokoch 2002 – 2008
(v osobách)

Ukazovateľ	Rok						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Objem sťahovania	3 723	3 797	6 046	7 149	7 324	10 455	10 470
Pristahovaní	2 312	2 603	4 460	5 276	5 589	8 624	8 765
Vystahovaní	1 411	1 194	1 586	1 873	1 735	1 831	1 705
Saldo sťahovania	901	1 409	2 874	3 403	3 854	6 793	7 060

Zdroj: ŠÚ SR.

Meniaca sa politická a sociálno-ekonomická situácia po roku 1989 a s ňou súvisiace aspekty, ako napríklad možnosť štúdia v zahraničí, zamestnania, podnikania, sa prejavili aj na migračných procesoch v Slovenskej republike. Rok 2004 sa vyznačuje vstupom SR do EÚ a realizáciou voľného pohybu osôb v rámci Európskej únie. V tejto súvislosti sa zmenila legislatíva o pobyte cudzincov a občania EHP, ktorí mali v úmysle zotrvať na území SR dlhšie ako 3 mesiace, boli povinní prihlásiť sa na trvalý pobyt na území SR. Táto skutočnosť sa prejavila aj v počte prisťahovaných v nasledujúcich rokoch.

V analyzovanom období došlo v zahraničnej migrácii k najvýraznejšiemu zväčšeniu objemu sťahovania v roku 2007 (medziročne o 43 %), čo bolo spôsobené rozšírením EÚ od 1. januára 2007 o Bulharsko a Rumunsko. Objem zahraničného sťahovania medzi Slovenskou republikou a zahraničím dosiahol 10 455 osôb, čo znamenalo oproti predvstupovému obdobiu Slovenska do EÚ takmer trojnásobok. V roku 2008 medziročný rast objemu zahraničného sťahovania nepokračoval, mierne sa zmenil pomer vystahovaných a prisťahovaných, čo spôsobilo zvýšenie migračného salda.

Dlhodobou je najväčší podiel prisťahovaných obyvateľov do SR z európskych krajín (v roku 2008 tvorili 93 % podiel). Na prisťahovaných z Ázie a z Ameriky pripadlo po 3 %. Najmenej prisťahovaných bolo z Afriky (70 osôb) a z Austrálie a Oceánie (41 osôb).

Medzi krajiny, z ktorých prichádza najviac imigrantov, patria jednoznačne susediace krajiny Slovenskej republiky. Do roku 2006 sa najviac osôb prisťahovávalo z Českej republiky (ČR), z Nemecka a z Poľska. Rozšírenie EÚ v januári 2007 spôsobilo, že od roku 2007 sa prisťahováva najviac osôb z Rumunska (v roku 2008 to bolo 2 133 osôb), potom z Česka (1 405 osôb), Maďarska (924) a Nemecka (902 osôb).

V roku 2008 tvorili muži 70 % všetkých prisťahovaných. Čo sa týka veku, 90 % všetkých prisťahovaných bolo v produktívnom veku (15 – 64 rokov) a 7 % v predproduktívnom veku. Vysokoškolsky vzdelaní migranti tvorili 18 %, k medziročnej zmene nedošlo, ale oproti roku 2006 sa ich podiel znížil o 5 percentuálnych bodov.

Cieľovými krajinami emigrácie zo Slovenskej republiky zostávajú európske štáty, v roku 2008 tam smerovalo až 88 % vystahovaných. Druhou významnejšou oblasťou emigrácie je Amerika (7 %), takmer výlučne USA a Kanada. Ostatné kontinenty nepredstavujú pre obyvateľov Slovenska významnejšie migračné ciele.

Najvyššia intenzita emigrácie do konkrétnych krajín Európy spojená so zmenou trvalého pobytu je s Českou republikou (638 osôb), ďalej s Nemeckom (218 osôb) a s Rakúskom (196 osôb). Počet štatisticky evidovaných vystahovaných zo Slovenska do zahraničia (t. j. prípady formálneho ukončenia trvalého pobytu) v roku 2008 dosiahol 1 705 osôb a bol o 126 osôb nižší ako v roku 2007.

Tabuľka 2 Zahraničné sťahovanie podľa pohlavia a kontinentu sťahovania na báze zmeny trvalého (registrovaného) pobytu v roku 2008

Kontinent sťahovania	Prisťahovaní			Vystažovaní			Prírastok sťahovaním		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
	Absolútny počet								
Spolu	8 765	6 006	2 759	1 705	689	1 016	7 060	5 317	1 743
Afrika	70	60	10	5	5	0	65	55	10
Amerika	267	152	115	126	49	77	141	103	38
Austrália a Oceánia	41	26	15	23	9	14	18	17	1
Ázia	261	155	106	45	23	22	216	132	84
Európa	8 126	5 613	2 513	1 506	603	903	6 620	5 010	1 610
	Štruktúra sťahovania (v %)								
	Prisťahovaní			Vystažovaní			Prírastok sťahovaním		
Spolu	100,0	68,5	31,5	100,0	40,4	59,6	100,0	75,3	24,7
Afrika	0,8	0,7	0,1	0,3	0,3	0,0	0,9	0,8	0,1
Amerika	3,0	1,7	1,3	7,4	2,9	4,5	2,0	1,5	0,5
Austrália a Oceánia	0,5	0,3	0,2	1,3	0,5	0,8	0,3	0,2	0,0
Ázia	3,0	1,8	1,2	2,6	1,3	1,3	3,1	1,9	1,2
Európa	92,7	64,0	28,7	88,3	35,4	53,0	93,8	71,0	22,8

Zdroj: ŠÚ SR.

Z hľadiska pohlavia sa prisťahováva viac mužov, v roku 2008 bol pomer prisťahovaných mužov k prisťahovaným ženám 2:1, medzi vystažovanými prevládajú naopak ženy. V celkovom prírastku sťahovaním tvoria muži vyše 70 %.

Intenzívne migračné prúdy pretrvávajú najmä medzi SR a ČR. V roku 2008 bolo evidovaných 1 405 osôb prisťahovaných z ČR a 638 vystažovaných do ČR.

Tabuľka 3 Sťahovanie obyvateľstva medzi SR a ČR v rokoch 2002 – 2008
(v osobách)

Rok	Vystažovaní do ČR			Prisťahovaní z ČR			Migračné saldo spolu
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	
2002	212	237	449	393	356	749	300
2003	210	238	448	322	328	650	202
2004	305	357	662	552	435	987	325
2005	331	403	734	645	499	1 144	410
2006	300	406	706	646	518	1 164	458
2007	340	435	775	662	516	1 178	403
2008	287	351	638	777	628	1 405	767

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka 4 Zahraníčné sťahovanie podľa pohlavia a skupín štátneho občianstva migrantov na báze zmeny trvalého pobytu v roku 2008

Skupina štátneho občianstva	Prisťahovaní			Vysťahovaní			Prírastok sťahovaním		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
	Absolútny počet								
Spolu	8 765	6 006	2 759	1 705	689	1 016	7 060	5 317	1 743
Cudzinci	7 415	5 336	2 079	158	108	50	7 257	5 228	2 029
Európa	8 436	5 787	2 649	1 677	674	1 003	6 759	5 113	1 646
EÚ 27	8 104	5 622	2 482	1 662	666	996	6 442	4 956	1 486
EÚ 25	5 632	3 712	1 920	1 632	643	989	4 000	3 069	931
Afrika	58	52	6	2	2	0	56	50	6
Amerika	59	40	19	6	2	4	53	38	15
Ázia	208	124	84	20	11	9	188	113	75
Austrália a Oceánia	4	3	1	0	0	0	4	3	1
Skupina štátneho občianstva	Prisťahovaní			Vysťahovaní			Prírastok sťahovaním		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
	Štruktúra sťahujúcich sa podľa skupiny štátneho občianstva (v %)						Podiel na prírastku sťahovaním (v %)		
Spolu	100,0	68,5	31,5	100,0	40,4	59,6	100,0	75,3	24,7
Cudzinci	84,6	60,9	23,7	9,3	6,3	2,9	102,8	74,1	28,7
Európa	96,2	66,0	30,2	98,4	39,5	58,8	95,7	72,4	23,3
EÚ 27	92,5	64,1	28,3	97,5	39,1	58,4	91,2	70,2	21,0
EÚ 25	64,3	42,4	21,9	95,7	37,7	58,0	56,7	43,5	13,2
Afrika	0,7	0,6	0,1	0,1	0,1	0,0	0,8	0,7	0,1
Amerika	0,7	0,5	0,2	0,4	0,1	0,2	0,8	0,5	0,2
Ázia	2,4	1,4	1,0	1,2	0,6	0,5	2,7	1,6	1,1
Austrália a Oceánia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0

Zdroj: ŠÚ SR.

Z celkového počtu 8 765 prisťahovaných na trvalý pobyt malo 1 350 (15,4 %) osôb slovenské občianstvo. Najväčší podiel prisťahovaných mužov podľa veku patril do skupiny 25- až 39- ročných (30,4 %), z čoho možno usudzovať, že pravdepodobne ide najmä o ekonomickú migráciu. Muži, ktorí sa vracali na trvalý pobyt z Európy, sa podieľali na prisťahovaných 36,8 %, z toho z krajín EÚ 25 bol podiel 30,3 %. Podiel mužov prisťahovaných z Ameriky na trvalý pobyt dosiahol 8,4 %. Najviac žien sa prisťahovalo na trvalý pobyt na územie SR vo vekovej skupine 25- až 34-ročných (30,4 %). Najväčší podiel žien na prisťahovaných bol v skupine osôb vracajúcej sa z Európy (40,3 %) a z Ameriky (7,2 %).

Z 1 705 vysťahovaných zo Slovenskej republiky malo slovenské občianstvo 1 547 osôb (90,7 %). Podiel mužov so slovenským občianstvom z celkového počtu vysťahovaných tvoril 37,6 %, z toho vysťahovaní muži do krajín Európy tvorili 33,2 %, do Ameriky 3 %. Ženy s občianstvom SR sa na vysťahovaných občanoch podieľali 56,6 %, z toho najviac, až 90,2 %, pripadlo na ženy vysťahované do krajín Európy a 7,6 % do Ameriky. Až 52,4 % žien prislúchalo do vekovej skupiny 25- až 34-ročných.

Z celkového objemu zahraničného sťahovania najväčší podiel tvoria osoby, ktoré uvádzajú ako dôvod sťahovania „iné dôvody“ (72 % v roku 2008). Z konkrétne uvedených dôvodov prevláda sťahovanie z dôvodu nasledovania rodinného príslušníka (13 % v roku 2008), avšak tu ide o pokles. Napr. na prelome 20. a 21. storočia tento dôvod uvádzalo okolo 25 % sťahujúcich sa. Ako ďalšie v poradí nasledujú dôvody priblíženia sa k pracovisku (4,5 %) a sobáš (3,8 %).

V štatistikách uvedených nižšie, ktoré spracoval ŠÚ SR v spolupráci s ÚHCP MV SR, je prezentovaný koncept **obvyklého pobytu**, to znamená osoba má na území SR legálny pobyt rok a viac alebo má úmysel zotrvať na území SR rok a viac.

V referenčnom roku 2004 Úrad hraničnej a cudzineckej polície MV SR spustil do prevádzky nový informačný systém pod názvom „Evidencia cudzincov (ECU)“, v ktorom boli zapracované niektoré zásadné zmeny a požiadavky týkajúce sa v tom čase vyvíjaného Nariadenia o štatistike migrácie (napr. cudzinec s 2 povoleniami na pobyt v priebehu referenčného roka, ktoré napĺňali odlišný účel povolenia na pobyt, sa do počtu prisťahovaných započítal iba raz). Z tohto dôvodu v tejto časti analyzujeme aj časový rad od uvedeného roka.

Tabuľka 5 Pristáňovaní na územie SR podľa základných skupín štátneho občianstva a pohlavia v rokoch 2004 – 2008

Ukazovateľ	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
	Absolútny počet				
Pristáňovaní celkom	10 390	9 410	12 611	16 265	17 820
v tom: muži	6 329	6 005	8 028	10 913	12 056
ženy	4 061	3 405	4 583	5 352	5 764
Pristáňovaní občania SR	2 471	1 745	1 302	1 417	1 350
v tom: muži	1 330	878	656	729	670
ženy	1 141	867	646	688	680
Pristáňovaní cudzinci celkom	7 919	7 665	11 309	14 848	16 470
v tom: muži	4 999	5 127	7 372	10 184	11 386
ženy	2 920	2 538	3 937	4 664	5 084
Pristáňovaní EÚ 25, EÚ 27	7 499	6 189	6 926	10 600	9 873
v tom: muži	4 615	4 004	4 516	7 434	6 806
ženy	2 884	2 185	2 410	3 166	3 067
Pristáňovaní občania tretích krajín	2 891	3 221	5 685	5 665	7 947
v tom: muži	1 714	2 001	3 512	3 479	5 250
ženy	1 177	1 220	2 173	2 186	2 697
	Štruktúra pristáňovaných (v %)				
Pristáňovaní celkom	100	100	100	100	100
v tom: muži	61	64	64	67	68
ženy	39	36	36	33	32
Pristáňovaní občania SR	24	19	10	9	8
v tom: muži	13	9	5	4	4
ženy	11	9	5	4	4
Pristáňovaní cudzinci celkom	76	81	90	91	92
v tom: muži	48	54	58	63	64
ženy	28	27	31	29	29

Pristáňovaní EÚ 25, EÚ 27	72	66	55	65	55
v tom: muži	48	54	58	63	64
ženy	28	23	19	19	17
Pristáňovaní občania tretích krajín	28	34	45	35	45
v tom: muži	16	21	28	21	29
ženy	11	13	17	13	15

Zdroj: ÚHCP MV SR a ŠÚ SR.

Vstup SR do EÚ znamenal vo sfére legálnej imigrácie do krajiny prudký rozvojový impulz, čo sa prejavuje na rastúcom trende celkového počtu pristáňovaných do krajiny, ktorí sa prihlásili na legálny pobyt na území Slovenskej republiky. Počet pristáňovaných v roku 2008 sa oproti roku 2004 takmer zdvojnásobil.

Ako prezentujú údaje v tabuľke 5, charakteristickým trendom v období rokov 2004 – 2008 bol pokles podielu pristáňovaných občanov Slovenskej republiky a naopak rast podielu cudzincov pristáňovaných do krajiny. V sledovanom období sa tento podiel zmenil o 16 percentuálnych bodov.

Pri pohľade na štátne občianstvo pristáňovaných je zaujímavým faktom pokles podielu občanov EÚ v prospech občanov tretích krajín. Tento podiel sa v roku 2008 zmenil oproti roku 2004 o 17 percentuálnych bodov.

Ďalším trendom v pristáňovalectve na územie SR v rokoch 2004 – 2008 bola pomerne silná „maskulinizácia“. Medzi pristáňovanými v celom období prevládajú muži, ktorí tvoria takmer $\frac{3}{4}$ z celkového počtu pristáňovaných. Podiel mužov vzrástol v tomto období o 7 percentuálnych bodov v neprospech žien.

Z celkového počtu pristáňovaných osôb v roku 2008, ktorí sa registrovali na trvalý pobyt alebo im bolo udelené povolenie na prechodný pobyt, tvorili cudzinci až 92 %. Slováci, ktorí sa vrátili z obvyklého pobytu v cudzine a prihlásili sa znovu na trvalý pobyt na území SR, boli zastúpení 8 %. Takmer 77 % pristáňovaných malo štátne občianstvo európskych krajín vrátane Slovenska, 18 % malo občianstvo ázijských krajín, 3 % amerických krajín, 1 % afrických krajín a štatisticky nevýznamné zastúpenie mali pristáňovaní so štátnym občianstvom krajín Austrálie a Océánie.

V rámci skupiny krajín európskeho občianstva mali najväčší podiel na počte prisťahovaných podľa štátneho občianstva Rumunsko (17 %), Ukrajina (13 %), Česká republika (10 %), Nemecko a Maďarsko (8 %).

Najväčší podiel na imigrantoch so štátnym občianstvom ázijských krajín mali Vietnam (40 %), Kórejská republika (24 %) a Čína (15 %).

Z amerického kontinentu malo najvyšší počet prisťahovaných štátne občianstvo USA (64 %), Brazílie (10 %) a Kanady (7 %).

Tabuľka 6 Vystahovaní z územia SR podľa základných skupín štátneho občianstva a pohlavia v rokoch 2004 – 2008

Ukazovateľ	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
	Absolútny počet				
Vystahovaní celkom	6 525	2 784	3 084	3 570	4 857
v tom: muži	3 813	1 317	1 614	1 976	2 790
ženy	2 712	1 467	1 470	1 594	2 067
Vystahovaní občania SR	1 523	1 704	1 560	1 574	1 547
v tom: muži	536	573	573	586	581
ženy	987	1 131	987	988	966
Vystahovaní cudzinci celkom	5 002	1 080	1 524	1 996	3 305
v tom: muži	3 277	744	1 041	1 390	2 205
ženy	1 725	336	483	606	1 110
Vystahovaní EÚ 25, EÚ 27	3 906	1 955	2 065	2 530	2 736
v tom: muži	2 173	769	945	1 284	1 482
ženy	1 733	1 186	1 120	1 246	1 254
Vystahovaní občania tretích krajín	2 619	829	1 019	1 040	2 121
v tom: muži	1 640	548	669	692	1 308
ženy	979	281	350	348	813

	Štruktúra vystahovaných (v %)				
Vystahovaní celkom	100	100	100	100	100
v tom: muži	58	47	52	55	57
ženy	42	53	48	45	43
Vystahovaní občania SR	23	61	51	44	32
v tom: muži	8	21	19	16	12
ženy	15	41	32	28	20
Vystahovaní cudzinci celkom	77	39	49	56	68
v tom: muži	50	27	34	39	45
ženy	26	12	16	17	23
Vystahovaní EÚ 25, EÚ 27	60	70	67	71	56
v tom: muži	33	28	31	36	31
ženy	27	43	36	35	26
Vystahovaní občania tretích krajín	40	30	33	29	44
v tom: muži	25	20	22	19	27
ženy	15	10	11	10	17

Zdroj: ÚHCP MV SR a ŠÚ SR.

Vývoj celkového počtu vystahovaných zo Slovenskej republiky v rokoch 2004 – 2008 má striedavo klesajúcu a neskôr od roku 2006 znova rastúcu tendenciu. Rovnako sa mení aj podiel vystahovaných cudzincov oproti podielu vystahovaných občanov Slovenskej republiky.

Z celkového počtu vystahovaných osôb v roku 2008, ktorí sa odhlásili z trvalého alebo prechodného pobytu a ktorým skončila platnosť povolenia na pobyt, tvorili cudzinci 68 %. Slováci sa z celkového počtu vystahovaných podieľali 32 %.

Takmer 76 % vystahovaných malo štátne občianstvo európskych krajín vrátane Slovenska, 16 % ázijských krajín, 6 % amerických krajín, 1 % afrických krajín a opäť štatisticky nevýznamné zastúpenie mali vystahovaní so štátnym občianstvom krajín Austrálie a Oceánie. V rámci skupiny občianstiev

krajín Európy mali najväčší podiel na počte vysťahovaných podľa štátneho občianstva okrem občanov Slovenska (42 %) Ukrajina (14 %), Rumunsko a Nemecko (7 %), Česká republika (6 %) a Maďarsko (3 %). Najväčší podiel na emigrantoch so štátnym občianstvom ázijských krajín mali Kórejská republika (39 %), Vietnam (17 %) a Čína (12 %). Z amerického kontinentu mali najvyššie zastúpenie občania USA (76 %) a Brazílie (8 %).

V roku 2008 tvorili z hľadiska pohlavia muži 57 % z celkového počtu vysťahovaných.

Tabuľka 7 Migrácia podľa základných vekových skupín v rokoch 2004 – 2008

Ukazovateľ	Rok				
	2004	2005	2006	2007	2008
	Absolútny počet				
Pristahovaní	10 390	9 410	12 611	16 265	17 820
0 - 14 rokov	990	924	1 091	1 278	1 065
15 - 64 rokov	8 886	8 128	11 134	14 592	16 353
65 a viac	514	358	386	395	402
Vysťahovaní	6 525	2 784	3 084	3 570	4 857
0 - 14 rokov	392	311	306	322	297
15 - 64 rokov	5 781	2 333	2 718	3 114	4 380
65 a viac	352	140	60	134	180
	Štruktúra migrantov (v %)				
Pristahovaní	100	100	100	100	100
0 - 14 rokov	9	10	9	8	6
15 - 64 rokov	86	86	88	90	92
65 a viac	5	4	3	2	2
Vysťahovaní	100	100	100	100	100
0 - 14 rokov	6	11	10	9	6
15 - 64 rokov	89	84	88	87	90
65 a viac	5	5	2	4	4

Zdroj: ÚHCP MV SR a ŠÚ SR.

Analýzou migrácie podľa základných vekových skupín údaje dokazujú klesajúci trend osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku a mierne rastúci trend migrujúcich osôb v produktívnom veku (tabuľka 7).

3.2 Obvyklý pobyt

Slovenská republika mala k 31. 12. 2008 celkom 5 412 254 obyvateľov, z toho bolo 5 359 709 občanov SR, čo predstavuje 99,03 %, a 52 545 cudzincov (0,97 %). Z celkového počtu cudzincov na území SR až 62,25 % tvorili občania EÚ 27. Občania krajín EÚ 15 predstavovali v štruktúre cudzincov 33,17 %. Občania tretích krajín tvorili v štruktúre cudzincov 37,75 %.

Tabuľka 8 Obyvateľstvo SR podľa hlavných skupín štátneho občianstva (v osobách)

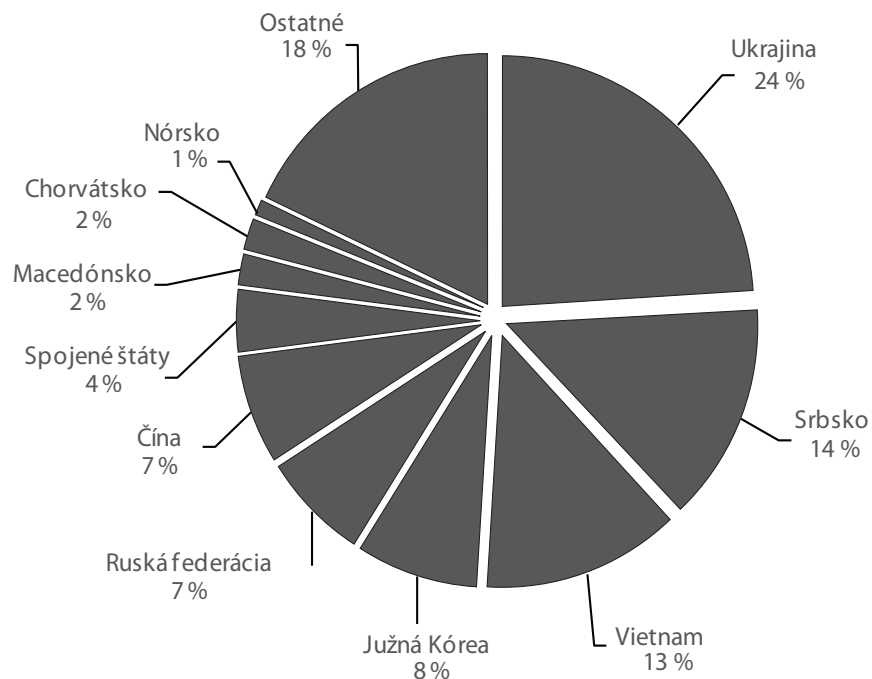
Obyvateľstvo podľa štátneho občianstva	2007		2008	
	absolútny počet	relatívny počet (%)	absolútny počet	relatívny počet (%)
Obyvateľstvo celkom	5 400 998	100,00	5 412 254	100,00
Občania SR	5 360 094	99,24	5 359 709	99,03
Občania EÚ 27	25 909	0,47	32 709	0,60
z toho občania EÚ 10	12 944	0,24	15 281	0,28
z toho občania EÚ 2 (Bulharsko, Rumunsko)	3 990	0,07	6 321	0,12
Občania tretích krajín	14 995	0,28	19 836	0,37

Zdroj: ŠÚ SR a ÚHCP MV SR.

Najpočetnejšími skupinami občanov tretích krajín boli k 31. 12. 2008 občania Ukrajiny (4 717 osôb), Srbska (2 853), Vietnamu (2 517), Južnej Kórey (1 492), Ruskej federácie (1 483), Číny (1 477), Spojených štátov amerických (826), Macedónska (349), Chorvátska (338) a Nórska (295). Celkový počet osôb z ostatných tretích krajín s obvyklým pobytom bol 3 489. Ak porovnáme početnosť občanov tretích krajín v ročnom predstihu, teda k 31. 12. 2007, zistíme iba veľmi malé odchýlky v poradí: Ukrajina (3 745 osôb), Vietnam (1 432), Srbsko (1 418), Ruská federácia (1 354), Čína (1 198), Južná Kórea (1 136), Spojené štáty americké (769), Macedónsko (651), Chorvátsko (328) a Turecko (171).

Z analýzy štruktúry cudzincov podľa štátneho občianstva vyplýva, že medzi všetkých cudzincov medziročne vzrástol počet občanov tretích krajín o 1,09 % bodu.

Graf 1 Štruktúra občanov tretích krajín na území SR k 31. 12. 2008

Zdroj: ÚHCP MV SR a ŠÚ SR.

3.3 Nadobúdanie občianstva

Podľa článku 3 (1d) Nariadenia o štatistike migrácie bolo udelené v roku 2008 štátne občianstvo Slovenskej republiky celkove 478 osobám s obvyklým pobytom na území SR, z toho 222 mužom a 256 ženám. Z osôb s udeleným občianstvom SR podľa predchádzajúceho štátneho občianstva malo 142 osôb štátne občianstvo iného členského štátu EÚ, 332 osôb malo štátne občianstvo tretích krajín a v 4 prípadoch bolo ich predchádzajúce štátne občianstvo neuvedené.

Najviac prípadov udeleného štátneho občianstva SR občanom z iných krajín EÚ podľa poradia bolo z Českej republiky (90), Rumunska (19), Maďarska (13), Bulharska a Poľska (7).

Najviac prípadov udeleného štátneho občianstva SR občanom tretích krajín podľa poradia bolo z Ukrajiny (181), Vietnamu (37), Ruskej federácie (26), Srbska (19), Bieloruska (9), Spojených štátov (8), Číny (6) a Arménska (4).

Analýzou veku osôb s udeleným štátnym občianstvom SR v roku 2008 sa zistilo, že až 83 % tvorila skupina v produktívnom veku 15 – 64 rokov, skupina osôb v predproduktívnom veku bola zastúpená 10 % a zvyšok, teda 7 %, boli osoby v poproduktívnom veku. Produktívny vek podľa pohlavia bol takmer rovnomerne zastúpený, v počte udeleného štátneho občianstva prevyšovali ženy nad mužmi iba o 28 prípadov.

Informácie o udelení a strate štátneho občianstva podľa pohlavia a veku žiadateľov spracováva Odbor štátneho občianstva a matrík sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra SR.

Trend vývoja s najvyššou početnosťou udelenia štátneho občianstva SR podľa predchádzajúceho štátneho občianstva bez ohľadu na obvyklý pobyt na území SR uvádza tabuľka 9.

Tabuľka 9 Štáty podľa počtu osôb, ktorým bolo udelené štátne občianstvo SR v rokoch 1996 – 2008³

Štát predchádzajúceho občianstva	Rok												
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	575	416	399	849	3903	2391	2106	597	775	167	121	158	93
Ukrajina	203	134	114	72	79	76	120	251	549	450	377	704	203
CIS/Rusko	72	46	94	50	17	26	43	65	96	37	35	42	31
Rumunsko	223	141	78	35	40	16	99	450	442	220	147	100	31
Juhoslávia/ Srbsko a Čierna Hora	10	23	43	75	51	40	256	438	506	183	73	112	53
Vietnam	35	27	18	6	0	16	113	405	619	40	40	62	37
USA	1	0	0	23	293	131	187	97	136	64	113	110	93
Čína	1	1	0	1	1	2	33	484	200	6	5	4	6
Bulharsko	112	31	69	43	24	37	38	66	42	24	35	19	7
Macedónsko	1	3	10	11	7	13	98	175	143	12	4	10	3

3 Uvedené štatistiky uvádzajú počet osôb, ktorým bolo udelené štátne občianstvo, ale nemuseli mať obvyklý pobyt v SR. Tu je rozdiel oproti údajom vedeným Eurostatom, kde sa v oblasti udeľovania občianstva uvádzajú len osoby, ktorým bolo udelené štátne občianstvo a mali v SR obvyklý pobyt.

Poľsko	11	23	11	3	5	8	23	43	26	14	20	18	7
Nemecko	0	0	0	5	30	27	31	19	30	10	13	16	16
Sýria	2	13	16	7	4	4	17	10	15	0	1	1	0
Arménsko	0	4	1	3	0	6	38	44	39	3	3	5	4
Afganistan	12	12	16	4	0	12	23	18	8	2	1	8	1
Kanada	8	0	0	0	11	23	24	6	25	7	8	8	12
Chorvátsko	1	0	1	0	0	2	19	35	50	22	16	18	5
Maďarsko	13	4	7	9	3	3	2	5	9	7	9	6	15
Švajčiarsko	0	0	0	1	7	6	20	12	9	2	8	3	1
Ostatné štáty a nešpecifik.	64	57	57	69	50	47	194	272	297	123	96	74	62
Spolu	1 344	935	934	1 266	4 525	2 886	3 484	3 492	4 016	1 393	1 125	1 478	680

Zdroj: Odbor štátneho občianstva a matrík sekcie verejnej správy MV SR.

Medzinárodná ochrana (článok 4)

Migračný úrad MV SR, ako prvostupňový správny orgán rozhodujúci o udeľovaní azylu a poskytovaní doplnkovej ochrany cudzincom, postupuje v súlade s ustanoveniami zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle, v ktorom je premietnutý najmä Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951, Newyorský protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov z roku 1967 aj príslušné európske smernice či nariadenia upravujúce oblasť medzinárodnej ochrany cudzincov.

Rok 2008 sa niesol predovšetkým v znamení prvého roku po vstupe Slovenskej republiky do Schengenského priestoru (21. decembra 2007) a išlo o najvýraznejší úspech Ministerstva vnútra SR v oblasti migračnej politiky. V tejto súvislosti sa v roku 2008 plnili predovšetkým úlohy vyplývajúce z členstva, t. j. dôraz sa kládol najmä na ochranu hranice medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou, ktorá sa stala vonkajšou hranicou EÚ.

V roku 2008 sa zákon o azyle zmenil dvakrát. Prvá zmena nastala po

1. januári 2008, kedy sa novelou zákona o azyle (č. 643/2007 Z. z.) do právneho poriadku SR transponovala smernica Rady o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca (tzv. procedurálna smernica). Transpozíciou tejto smernice sa skončila prvá etapa budovania spoločného azylového systému v rámci EÚ. Týmto sa spresnili pravidlá vykonávania pohovoru so žiadateľom o udelenie azylu, najmä s dôrazom na osobitné práva maloletých osôb bez sprievodu. Pohovor s maloletým bez sprievodu je možné vykonať len v prítomnosti jeho opatrovníka, ktorý má mať možnosť informovať ho o význame a možných dôsledkoch pohovoru a pripraviť ho naň. Novela zároveň upravila dôvody zamietnutia žiadosti ako zjavne neopodstatnenej. Ide napríklad o prípady žiadateľov, ktorí nespĺňajú podmienky na udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany, okrem toho neoprávnene vstúpili na územie SR a bez vážneho dôvodu nepožiadali o medzinárodnú ochranu, nepodrobili sa odňatiu daktyloskopických odtlačkov alebo predstavujú nebezpečenstvo pre bezpečnosť SR alebo spoločnosť. Novela zmenila aj Trestný poriadok, čím sa reagovalo na situáciu, keď cudzinci, ktorí mali byť vydaní na trestné stíhanie alebo výkon trestu do cudziny, zneužívali inštitút azylu opakovaným podávaním žiadostí o azyl, a tak odďaľovali svoje vydanie a vyhýbali sa trestu. Do cudziny už teda je možné vydať aj žiadateľa o azyl, ktorý on žiada opakovane a o ktorého žiadosti už bolo právoplatne rozhodnuté.

V rámci tejto novely cudzinci s udelenou doplnkovou ochranou ako jednou z foriem medzinárodnej ochrany ubytovaní v zariadení MV SR sú od roku 2008 povinní informovať MV SR o každom svojom príjme. Uhrádzanie výdavkov spojených s pobytom v ubytovacom zariadení MV SR je povinné pre každého cudzinca s doplnkovou ochranou, ktorý má iný príjem najmenej vo výške 60 % životného minima. Doplnkovú ochranu MV SR udeľuje od 1. januára 2007, kedy bola do slovenského právneho poriadku transponovaná tzv. kvalifikačná smernica Rady o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny, osôb bez štátnej príslušnosti ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu. Doplnková ochrana sa vzťahuje na cudzincov, ktorí nedostali azyl a v krajine pôvodu im hrozí vážne bezprávie - napríklad uloženie trestu smrti či neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie. Na doplnkovú ochranu má nárok aj manželský partner cudzinca, jeho deti do 18 rokov

a v prípade, že je cudzinec mladší ako 18 rokov, aj jeho rodičia. Doplnkovú ochranu nemožno poskytnúť cudzincovi, ktorý sa dopustil závažných trestných činov. Doplnková ochrana sa v SR poskytuje na jeden rok a po uplynutí tejto lehoty ju možno predĺžiť. V súvislosti so zavedením inštitútu doplnkovej ochrany od 1. 1. 2007 sa rokoch 2007 a 2008 výrazne zvýšil počet pozitívnych rozhodnutí vydaných v konaní o udelenie azylu.

Cieľom novely zákona o azyle účinnej od 1. decembra 2008 (č. 451/2008 Z. z.) je ďalšia harmonizácia slovenského azylového práva s azylovým právom Európskej únie. Článok 15 smernice Rady EÚ 2005/85/ES (tzv. procedurálna smernica), ktorá bola transponovaná do slovenského azylového zákona, ukladá členským štátom Európskej únie v prípade zamietnutej žiadosti o azyl zabezpečiť neúspešnému žiadateľovi bezplatnú právnu pomoc pri odvolaní voči zamietavému rozhodnutiu v azylovom konaní. Túto službu zabezpečuje Centrum právnej pomoci, čo je štátna rozpočtová organizácia, ktorá je finančne napojená na rozpočet Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré vykonáva aj funkciu jeho zriaďovateľa. Nárok na bezplatnú právnu pomoc majú od 1. decembra 2008 tí účastníci konania o azyle, ktorým MV SR vydalo rozhodnutie o neudelení azylu alebo zamietlo ich žiadosť o azyl ako zjavne neopodstatnenú; alebo im odňalo azyl; alebo zrušilo, resp. nepredĺžilo doplnkovú ochranu; alebo zastavilo konanie z dôvodu res iudicata.

Novelizovaný zákon o azyle upravuje niektoré doterajšie ustanovenia vzhľadom na skúsenosti z aplikačnej praxe. Odstránil sa napríklad problém dvojitého posudzovania prekážok administratívneho vyhostenia, kedy tieto prekážky posudzovalo MV SR v konaní o azyle a následne útvary polície podľa zákona o pobyte cudzincov. O existencii prekážok vyhostenia vo všetkých prípadoch rozhoduje už len príslušný policajný útvar. Lehota na podanie opravného prostriedku na súd proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o azyl ako neprípustnej alebo zjavne neopodstatnenej sa predĺžila zo 7 na 20 dní.

4.1 Žiadosti o medzinárodnú ochranu

SR zaznamenáva od svojho vstupu do EÚ v roku 2004 zostupný trend počtu žiadostí o medzinárodnú ochranu. V roku 2008 bolo celkovo podaných

909 žiadostí o azyl, čo je o 1 743 menej ako minulý rok a v percentuálnom vyjadrení ide o 65 % pokles. Ide o najnižší počet od roku 1998. Priemerný mesačný počet podaných žiadostí o azyl v roku 2008 bol 75, v roku 2007 to bolo 220. Tento vysoký pokles je spôsobený pretrvávajúcimi faktormi, medzi ktoré možno zahrnúť aplikáciu tzv. dublinského nariadenia, zefektívnenie ochrany štátnej hranice vstupom SR do Schengenského priestoru, absenciu veľkých komunít cudzincov na území SR, výrazne menej vyhovujúce ekonomické prostredie pre cudzincov oproti ekonomicky vyspelejším krajinám EÚ a celkový pokles počtu žiadateľov o udelenie azylu vo väčšine krajín Európskej únie. Možno konštatovať, že Slovenská republika je stále tranzitnou krajinou, čo potvrdzujú aj počty zastavených konaní o udelenie azylu. V roku 2008 predstavuje počet týchto prípadov polovicu z počtu podaných žiadostí o azyl, t. z. 457 zastavených konaní z celkového počtu 909 žiadostí o azyl. Cudzinci neprejavujú záujem o preskúmanie ich žiadosti na území SR. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa v roku 2008 síce znížil počet prípadov zastavených konaní (v roku 2007 to bolo o takmer dve tretiny podaných žiadostí viac, išlo o 64 %), ale zároveň sa zvýšil počet prípadov, kedy sa žiadosť o azyl dôkladne posúdila a rozhodlo sa o nej. V roku 2008 tieto prípady predstavovali 40 % podiel a v roku 2007 predstavovali 28 % podiel. Počet prípadov, keď sa konanie o udelenie azylu zastavilo, však zostáva aj napriek tomu stále veľmi vysoké.

V roku 2008 bolo 40 stiahnutých žiadostí o medzinárodnú ochranu. Keďže v roku 2007 MÚ MV SR nevidoval tieto údaje, nie je možné porovnanie s predchádzajúcim rokom. V roku 2008 SR nezbierala a neposkytovala Eurostatu údaje o prvožiadateľoch o azyl, pretože poskytovanie týchto údajov bolo založené na dobrovoľnosti členských štátov EÚ.

V Slovenskej republike je v štruktúre žiadateľov o udelenie azylu podľa kontinentov už niekoľko rokov stabilná situácia. V priebehu roka 2008 bolo medzi zaznamenanými žiadosťami o azyl celkom 36 rôznych štátnych príslušností. Počty žiadostí o udelenie azylu potvrdzujú, že v štruktúre žiadateľov v posledných rokoch jednoznačne dominovali štáty z Európy a Ázie. Oproti roku 2007 možno v roku 2008 pozorovať zvýšenie počtu žiadostí o udelenie azylu podaných štátnymi príslušníkmi európskych krajín o 8,5 percentuálneho bodu (2007 – 21,9 %, 2008 – 30,4 %) a zníženie počtu žiadostí podaných štátnymi príslušníkmi ázijských krajín o 9 percentuálnych bodov (2007 – 76,4 %, 2008 – 67,4 %). V rámci Európy v roku 2008 išlo naj-

mä o žiadateľov z Gruzínska (119) a Moldavska (113), v roku 2007 najmä o žiadateľov z Ruska (307) a Moldavska (208) a v rámci Ázie v oboch rokoch prevládajú žiadatelia z Pakistanu (2008 – 109, 2007 – 650) a Indie (2008 – 88, 2007 – 619). Počet žiadostí o udelenie azylu z Afriky a Ameriky a od osôb bez štátnej príslušnosti môžeme dlhodobo považovať za zanedbateľný, pretože v rokoch 2007 a 2008 nedosiahol spolu ani 2 % z celkového počtu žiadostí v danom roku.

V roku 2008 došlo oproti predchádzajúcemu roku k nepatrnému zvýšeniu počtu žiadostí o udelenie azylu, ktoré podali ženy, o 1 percentuálny bod.

Podľa vekovej štruktúry žiadateľov o udelenie azylu bolo v oboch rokoch najviac žiadateľov vo veku od 18 do 34 rokov. Kým v roku 2007 táto veková štruktúra tvorila okolo 75 %, v roku 2008 to bolo približne 68 %. Druhou najpočetnejšou vekovou kategóriou bola v oboch rokoch kategória 35 – 64 rokov (v roku 2008 okolo 18 %, v roku 2007 okolo 15 %), ďalej kategória 0 – 17 rokov (2008 približne 13 % a 2007 približne 10 %) a v kategórii viac ako 65 rokov nebola podaná ani jedna žiadosť o udelenie azylu.

4.2 Rozhodnutia o medzinárodnej ochrane

Migračný úrad MV SR vydal v roku 2008 v rozhodovaní o udelenie azylu a doplnkovej ochrany celkom 965 rozhodnutí. Z hľadiska vekovej štruktúry a pohlavia možno konštatovať, že išlo prevažne o mužov vo vekovom rozmedzí od 18 do 34 rokov. V roku 2008 MÚ MV SR priznal medzinárodnú ochranu celkom v 88 prípadoch z celkového počtu 909 žiadostí (9,7 %) a v roku 2007 to bolo v 96 prípadoch z celkového počtu 2 643 žiadostí (3,6 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom možno konštatovať, že stúpol počet udelených azylů aj počet doplnkových ochrán o 6,1 %. Celková miera udelených foriem ochrany⁴ v roku 2008 dosiahla 17,5 %, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2007 predstavuje nárast o 10 %.

Azyl ako jedna z foriem medzinárodnej ochrany bol v roku 2008 udelený v 22 prípadoch, a to najmä štátnym občanom Iraku (8), Kuby (8) a Palestíny (2). Azyl z humanitných dôvodov bol udelený v 3 prípadoch, a to štátnym

4 Celková miera udelených foriem ochrany = (počet udelených azylů + počet poskytnutých doplnkových ochrán / počet udelených azylů + počet poskytnutých doplnkových ochrán + počet rozhodnutí o neudelení azylů) * 100.

občanom Afganistanu (1), Iraku (1) a Vietnamu (1). V oboch rokoch bol azyl udeľovaný najmä z dôvodov uvedených v Ženevskom dohovore (§ 8 zákona o azyle č. 480/2002 Z. z.). Podiel počtu udelených azylů na počet podaných žiadostí o azyl predstavoval v roku 2008 2,4 %, v roku 2007 to bolo 0,5 %. V porovnaní s rokom 2007 sa zvýšil počet udelených azylů približne o 2 %.

Kým v roku 2007 predstavoval azyl udelený podľa § 8 zákona o azyle⁵ skoro 85,7 % z celkového počtu udelených azylů, v roku 2008 sme zaznamenali mierny nárast o 1 % percentuálny bod (86,4 %).

Doplnkovú ochranu v roku 2008 poskytol MÚ MV SR 66 cudzincom. Išlo najmä o žiadateľov o azyl z Afganistanu (29) a Iraku (25). Oproti roku 2007, kedy sa od 1. januára 2007 zaviedol inštitút doplnkovej ochrany, bola táto poskytnutá v 82 prípadoch (Irak 42, Sýria 11, Somálsko 9 a iné).

Pokiaľ v roku 2007 bolo pozitívnych 96 rozhodnutí (14 udelených azylů a 82 poskytnutých doplnkových ochrán), v roku 2008 to bolo 88 pozitívnych rozhodnutí (22 udelených azylů a 66 poskytnutých doplnkových ochrán).

Najviac pozitívnych rozhodnutí bolo v roku 2007 a 2008 vydaných štátnym príslušníkom z Iraku (2007 – skoro 44 %, išlo výlučne o poskytnutie doplnkovej ochrany; 2008 – 38 % udelený azyl aj poskytnutou doplnkovou ochranou) a v roku 2008 aj štátnym príslušníkom z Afganistanu (33 % poskytnutá len doplnková ochrana). V oboch rokoch nenastal prípad udelenia statusu dočasného útočiska MV SR.

Podľa zákona o azyle č. 480/2002 Z. z. môže len prvostupňový správny orgán⁶ poskytnúť medzinárodnú ochranu (udelieť azyl alebo poskytnúť doplnkovú ochranu), a preto sa aj štatistické údaje týkajú len rozhodnutí vydaných v prvom stupni konania o udelenie azylů. Rozhodnutia o neude-

5 Ministerstvo vnútra SR udeľí azyl, ak zákon o azyle č. 480/2002 Z. z. neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý:

a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo
b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

6 Prvostupňový správny orgán je Migračný úrad MV SR

lení azylu boli v roku 2008 vydané v 416 prípadoch, čo predstavuje 45,8 % z celkového počtu rozhodnutí v prvej inštancii v rozhodovaní o udelení medzinárodnej ochrany. V správnom konaní o udelení medzinárodnej ochrany pripadalo 31,7 % rozhodnutí MÚ MV SR na zamietnutie žiadosti ako zjavne neopodstatnenej a 2,6 % na zamietnutie žiadosti ako neprípustnej. Počet zastavených konaní v roku 2008 predstavoval 457, čo je o 1 236 menej ako v predchádzajúcom roku. Najviac konaní bolo zastavených v prípade žiadateľov o azyl pochádzajúcich z Ruskej federácie vrátane Čečenska (86), Gruzínska (76) a Moldavska (72). V roku 2008 v prvostupňovom konaní odňatie azylu nenastalo, nebolo zrušené dočasné útočisko a ani zrušený pobyt z humanitných dôvodov. Počet zrušených doplnkových ochrán v prvostupňovom konaní v tomto roku tvoril 21.

Najviac udelených azylov a poskytnutých doplnkových ochrán bolo v roku 2008 priznaných žiadateľom vo vekovej kategórii 18 - 34 rokov, z toho ženy predstavovali približne tretinu. Aj v roku 2007 išlo prevažne o mužov vo vekovej kategórii 18 - 34 rokov, avšak pomer žien predstavoval viac ako tretinu. Za uvedenou vekovou kategóriou v oboch rokoch nasledovala kategória 35 - 64 rokov, potom 0 - 17 rokov a v kategórii 65 rokov a viac nebolo vydané žiadne rozhodnutie.

Vzhľadom na to, že SR sa v roku 2008 nezapojila do ročných presídľovacích programov, nie je možné vykazovanie týchto údajov ani následné porovnanie s rokom 2007.

4.3 Maloletí bez sprievodu

V roku 2008 podali maloletí bez sprievodu 71 žiadostí o medzinárodnú ochranu, čo predstavuje približne 8 % z celkového počtu 909 žiadostí o azyl. Minulý rok to bolo 6 %. Môžeme konštatovať, že v roku 2008 v Slovenskej republike z pohľadu pomeru na počte podaných žiadostí o azyl, sme zaznamenali zvýšenie žiadostí o azyl zo strany maloletých o 2 percentuálne body, ale zároveň pozorujeme podstatné zníženie počtu žiadostí oproti predchádzajúcemu roku (157 žiadostí z celkového počtu 2 643), a to asi o 55 % (86 prípadov). Je to spôsobené výrazným znížením počtu podaných žiadostí o azyl v roku 2008. Najpočetnejšou vekovou kategóriou maloletých bez sprievodu zostáva aj naďalej veková skupina 16- až 17-roč-

ných, čo v roku 2007 predstavovalo okolo 83 % a v roku 2008 asi 68 % žiadostí o udelenie azylu. V štruktúre maloletých bez sprievodu stále jednoznačne dominujú muži. V rokoch 2008 a 2007 bola evidovaná len jedna žiadosť o udelenie azylu podaná osobou ženského pohlavia. Najväčší počet žiadostí o udelenie azylu zo strany maloletých bez sprievodu bol v roku 2008 z Moldavska, Afganistanu, Bangladéšu, Gruzínska a Iraku, kým v roku 2007 dominovali Pakistan, India, Bangladéš, Moldavsko a Irak.

4.4 Dublinské transfery

Dublinské stredisko vytvorené pod MÚ MV SR zabezpečuje a komplexne vykonáva činnosti spojené s plnením úloh vyplývajúcich z Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (tzv. dublinské nariadenie). Stredisko spolupracuje s kriminalistickým a expertíznym ústavom Prezídia Policajného zboru pri využívaní systému EURODAC, čo je systém určený na porovnávanie odtlačkov prstov s cieľom účinne uplatňovať dublinské nariadenie. V praxi to znamená, že systém spoľahlivo zistí, či osoba už skôr nepožiadala o azyl v inom členskom štáte alebo či bola zadržaná, najčastejšie v súvislosti s neoprávneným vstupom cez vonkajšiu hranicu EÚ. Nevyhnutná je tiež úzka spolupráca s ÚHCP MV SR pri organizovaní a vykonávaní transferov cudzincov, a to v prípade akceptovaných prijatých žiadostí na územie Slovenskej republiky a v prípade akceptovaných odchádzajúcich žiadostí z územia Slovenskej republiky do členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti. Kritériá, t. z. jednotlivé články dublinského nariadenia, podľa ktorých je určovaný členský štát príslušný na posúdenie žiadosti o azyl, sú rodinné väzby žiadateľov (čl. 6, 7, 8, 14); skutočnosť, že žiadateľ je držiteľom víza alebo povolenia na pobyt v niektorom členskom štáte (čl. 9); skutočnosť, že žiadateľ neoprávnene vstúpil na územie členských štátov (čl. 10), je oprávnený vstúpiť na územie niektorého členského štátu bez víza (čl. 11) a najvýznamnejším kritériom je prvá podaná žiadosť o medzinárodnú ochranu na územie členských štátov (čl. 4.5, 16.1.c, d, e).

V dublinských konaniach sú tri druhy žiadostí, a to žiadosť o prevzatie, žiadosť o vrátenie späť a žiadosť o informácie. Všetky tri druhy žiadostí môžu

byť buď prijaté, alebo odoslané, čo znamená, že žiadosť o posúdenie zodpovedného štátu bola prijatá z iného členského štátu, alebo Slovenská republika odosiela žiadosť do iného členského štátu EÚ (a Švajčiarska, Nórska a Islandu).

Jednotlivé žiadosti o prevzatie a žiadosti o vrátenie späť môžeme ďalej rozdeliť:

- podľa toho, či boli založené na základe EURODAC čísla alebo nie,
- podľa článkov, na základe ktorých boli jednotlivé žiadosti prijaté/odoslané. Konkrétne ide o články 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14 a 15. Nariadenia rady (ES) č. 343/2003, ktoré prislúchajú žiadostiam o prevzatie, a články 4.5, 16.1 c, 16.1.d a 16.1.e Nariadenia rady (ES) č. 343/2003, ktoré prislúchajú žiadostiam o vrátenie späť,
- podľa toho, aké rozhodnutie bolo prijaté v odpovedi na žiadosť. Samotné rozhodnutie môže byť buď akceptácia, alebo zamietnutie. V prípade akceptácie nasleduje transfer žiadateľa, a to buď na Slovensko, alebo zo Slovenska podľa toho, či ide o prijatú, alebo odoslanú žiadosť.

Žiadosti o informácie ďalej nerozdeľujeme, pretože sa na ne môže iba odpovedať a poskytnúť požadovanú informáciu. Avšak samotná odpoveď nie je pre štát povinná.

V roku 2008 vstúpili do platnosti v Slovenskej republike nasledovné dohody:

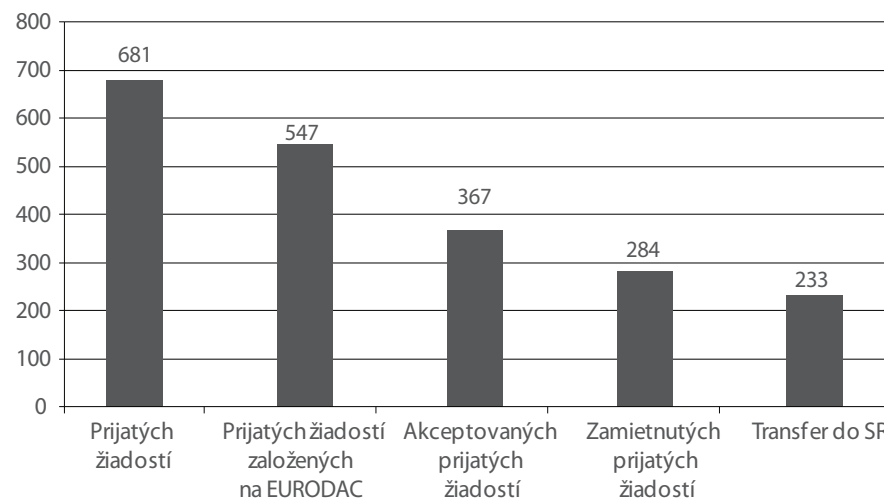
- Administratívna dohoda o spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky s cieľom vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 z februára 2003, ktorá nadobudla platnosť dňa 11. decembra 2008 (uverejnená v Zbierke zákonov SR pod č. 574/2008). Dohoda má vplyv na lehoty týkajúce sa dublinského konania, zrýchľuje samotné konanie.
- Dňa 19. augusta 2008 vstúpila do platnosti Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o zmene a doplnení Vykonávacieho protokolu k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o readmisii osôb s neoprávneným pobytom (readmisná dohoda) z 20. júna 2002 (výmena nôt 15. mája 2008 a 31. júla 2008, uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 347/2008).
- Dňa 1. júla 2008 nadobudla platnosť Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o zriadení spoločného kontaktného pracoviska Jarovce – Kittsee (Praha, 15. mája 2008), uverejnené

v Zbierke zákonov pod č. 409/2008.

Počty prijatých a odchádzajúcich žiadostí v rámci dublinského nariadenia v roku 2008

Celkový počet prijatých žiadostí v roku 2008 predstavoval 681, z toho počet žiadostí o prevzatie tvorilo 111 a počet žiadostí o vrátenie späť predstavoval 570. Prevažná časť žiadostí o prevzatie bola prijatá podľa článku 9, 10., 11., 12. Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 a to 100 žiadostí. Zvyšných 11 žiadostí o prevzatie bolo prijatých podľa článku 6., 7., 8., 14. Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003, ktoré prislúchajú rodinným dôvodom. V prípade prijatých žiadostí o vrátenie späť bola prevaha článku 16.1. c Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 v počte 506. Druhá najvyššia hodnota 60 žiadostí prináleží žiadostiam založeným na článku 16.1.e. Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003. Veľké percento prijatých žiadostí bolo založených na systéme EURODAC, a to konkrétne 80,3 %. Počet prijatých žiadostí o informácie bol 382, z ktorých len na 11 žiadostí sa nestihlo odpovedať avšak nie v stanovenej lehote, ale do konca roku 2008. Slovenská republika neevduje prípad, kedy by neodpovedala na prijatú žiadosť o informácie.

Graf 2 Prijaté žiadosti SR v roku 2008 v zmysle dublinského nariadenia (v žiadostiach)

Zdroj: MÚ MV SR.

Ako je zobrazené v grafe 2, celkový počet akceptovaných prijatých žiadostí v roku 2008 je 367, z čoho bolo realizovaných 233 transferov do Slovenskej republiky. Počet zamietnutých žiadostí je v prípade Slovenska vždy menší ako akceptovaných, čoho dôvodom je aj charakter Slovenska pre žiadateľov ako tranzitnej krajiny. V praxi to znamená, že hodnoty prichádzajúcich žiadostí sú vždy vyššie ako hodnoty prislúchajúce odchádzajúcim žiadostiam. Najväčšie percento akceptovaných žiadostí je na základe článku 16.1.c Nariadenia rady (ES) č. 343/2003 a to necelých 73 %. Menej ako polovica žiadostí bola zamietnutých.

V prípade počtu odchádzajúcich žiadostí v roku 2008 je približne tretina odchádzajúcich žiadostí zamietnutá a dve tretiny akceptované. Celkový počet odchádzajúcich žiadostí je 158, z čoho je 86 % žiadostí o vrátenie späť a len v 14 % ide o odchádzajúce žiadosti o prevzatie. Odchádzajúce žiadosti o vrátenie späť boli založené hlavne na článku 16.1.c Nariadenia rady (ES) č. 343/2003 (129 žiadostí) a 7 žiadostí bolo na základe článku 16.1.e. Nariadenia rady (ES) č. 343/2003. Vyskytli sa aj dve žiadosti na základe humanitárnych dôvodov (článok 15), ktoré však neboli akceptované. Na systéme EURODAC boli založené dve tretiny žiadostí. Počet odoslaných žiadostí o informácie bol 42.

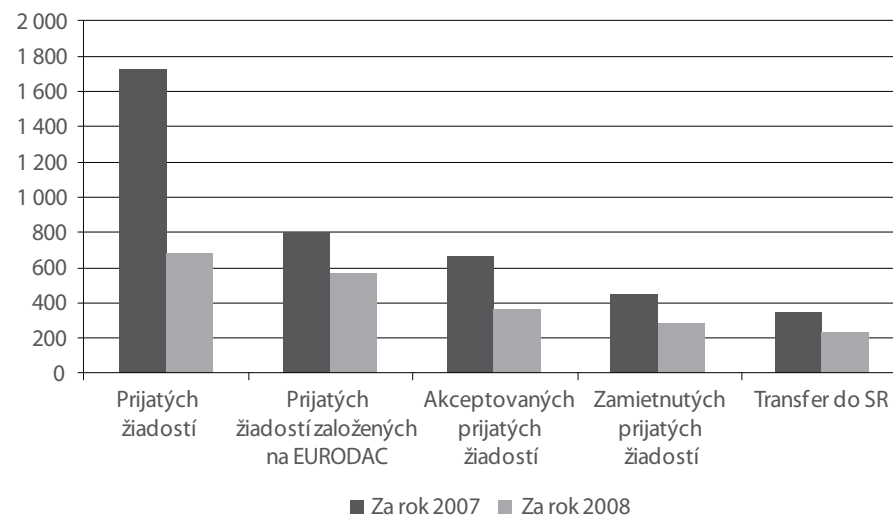
Najväčší počet prijatých žiadostí bolo z Rakúska, a to 214, čo je skoro tretina z celkového počtu. Nasleduje Nemecko s počtom žiadostí 137 a Francúzsko s 94 žiadosťami. V prípade Rakúska bolo 74 % akceptovaných, podiel týchto akceptácií je na rozdiel od iných štátov výrazne vyšší vzhľadom na blízkosť krajiny a zároveň jej atraktivnosť pre žiadateľov. Na rozdiel od spomenutého v prípade Francúzska bolo akceptovaných iba 32 %. Francúzsko má zároveň aj najviac zamietnutých žiadostí.

Naproti tomu najväčší počet odoslaných žiadostí zo Slovenska je do Poľska (63 žiadostí), potom nasleduje Rakúsko (40 žiadostí) a Nemecko s Maďarskom majú rovnaký počet odoslaných žiadostí v počte 10. Počet odoslaných žiadostí SR do Poľska je výrazný hlavne z dôvodu, že žiadosti obsahujú rodinných príslušníkov. Aj realizovaný počet transferov nasvedčuje tomu, že bývajú transferované celé rodiny. V roku 2008 to bolo 66 žiadateľov. V porovnaní s rokom 2007 (graf 3) nastala výrazná zmena hlavne v počte prijatých žiadostí. Zatiaľ čo v roku 2007 bolo celkovo prijatých 1 731 žiadostí, v roku 2008 to bolo už len 681. Počet prijatých žiadostí teda

poklesol na menej než polovicu, avšak tento trend zaznamenali aj okolité krajiny a ide o prirodzený vývoj po vstupe Slovenskej republiky do Schengenského priestoru. Samotný dopad zmeny sa tak mohol prejavovať až v roku 2008. Prílev nových migrantov cez východnú hranicu sa výrazne znížil, keďže Slovensko dokázalo podľa odborných posudkov vyhotovených expertmi EÚ kvalitne zabezpečiť túto hranicu s Ukrajinou. Samotné fungovanie hranice bolo vyhodnotené ako jedno z najlepších príkladov fungovania schengenského kódexu priamo v praxi.

Na druhej strane počet odoslaných žiadostí (graf 4) zostal skoro konštantný. To znamená, že v Slovenskej republike nenastal nárast žiadateľov o udelenie azylu. Viditeľný rozdiel pri odchádzajúcich žiadostiach o prevzatie zodpovednosti za žiadateľa je v žiadostiach založených na systéme EURODAC, kedy v roku 2008 bolo viac ako štvornásobne väčšie množstvo žiadostí podporené EURODAC-om. To znamená, že na Slovensku vzrástol počet osôb, ktoré už skôr požiadali o azyl v inom členskom štáte alebo boli zadržané najčastejšie v súvislosti s neoprávneným vstupom cez vonkajšiu hranicu EÚ.

Graf 3 Porovnanie celkových prijatých žiadostí v zmysle dublinského nariadenia (počet prijatých žiadostí o prevzatie a počet prijatých žiadostí o vrátenie späť do SR) (v žiadostiach)

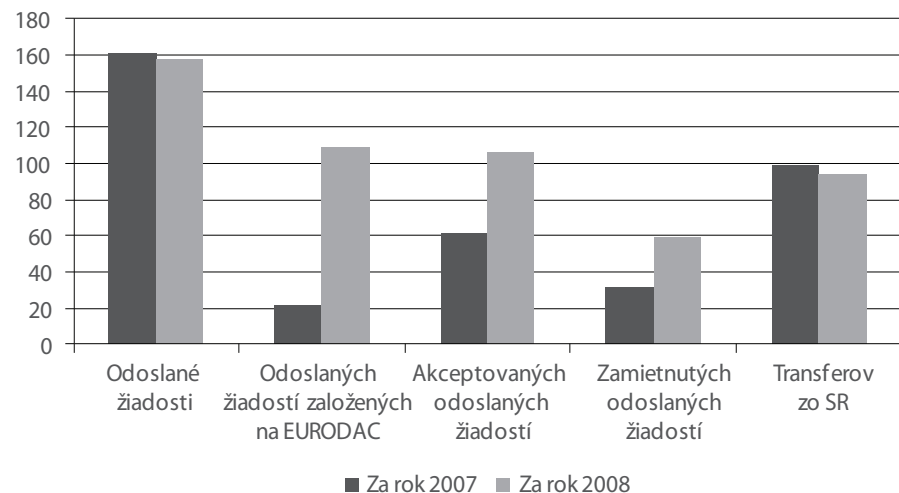
Zdroj: MÚ MV SR.

Treba však poznamenať, že štatistiky v roku 2007 neboli spracovávané s takou spoľahlivosťou ako v roku 2008.

V obidvoch rokoch Slovensko zaznamenalo najväčší počet prijatých žiadostí z Rakúska, následne z Nemecka a Francúzska. V prvej šestici sa ešte opakovanne objavuje Veľká Británia. V prípade odchádzajúcich žiadostí najčastejšie dožiadavalo Slovensko o prijatie zodpovednosti Poľsko, a to v prípade 58 odoslaných žiadostí, a Rakúsko v oboch rokoch. V roku 2007 SR odoslala do Maďarska 13 žiadostí, čím sa Maďarsko stalo treťou krajinou s najväčším počtom odoslaných žiadostí zo strany SR. Treťou najviac dožiadavanou krajinou ostalo aj v roku 2008 Maďarsko spolu s Nemeckom. Najnáročnejšou fázou pri postupe v dublinskom konaní je samotný transfer žiadateľov. Celkovo môžeme zhodnotiť, že počet transferovaných osôb do Slovenskej republiky je za obdobie dvoch rokov stále vyšší (a to približne trikrát) ako počet osôb transferovaných zo Slovenskej republiky. Nepomer počtu akceptovaných žiadostí v Slovenskej republike v roku 2007 (62) a následne realizovaných transferov zo Slovenskej republiky v počte 99 bol spôsobený tým, že v štatistike 2007 sa počítala ako jedna odoslaná žiadosť

i v prípade, že sa jednalo o početnú rodinu. V praxi to znamená, že v prípade jednej akceptácie mohlo byť fyzicky transferovaných viac osôb (príkladom je jedna odoslaná žiadosť na matku s tromi deťmi, čo sa v štatistike započítalo ako jedna akceptácia a štyri reálne transferované osoby). Táto nezrovnalosť sa v štatistike pre rok 2008 nevyskytuje, počet napočítaných akceptácií sa rovná počtu osôb.

Graf 4 Odoslané žiadosti v zmysle dublinského nariadenia v rokoch 2007 a 2008 (počet odoslaných žiadostí o prevzatie a vzatie späť zo SR)
(v žiadostiach)

Zdroj: MÚ MV SR.

05

Prevencia voči nelegálnemu vstupu a pobytu (článok 5)

Údaje v tejto kapitole za rok 2008 sú použité zo štatistických údajov poskytnutých Eurostatu v súlade s Nariadením o štatistike migrácie, a to zo štatistickej databázy Eurostatu. Uvedené štatistické údaje sa mierne odlišujú od oficiálnych údajov zverejnených Úradom hraničnej a cudzineckej polície MV SR.

Keďže sa do Eurostatu v zmysle nariadenia o štatistikách prvýkrát zasielali štatistické údaje až za rok 2008, porovnateľné údaje za rok 2007 nemáme k dispozícii a neboli ani spracované. Ako porovnateľné údaje za rok 2007 sa však v týchto kapitolách použili oficiálne údaje zverejnené ÚHCP MV SR. Definície týchto štatistických údajov sa mierne odlišujú od definícií stanovených Eurostatom.

Problematika legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na území SR, t. j. podmienky vstupu cudzincov na územie SR a vycestovania cudzincov z územia SR, podmienky pobytu cudzincov na území SR, podmienky a postup administratívneho vyhostenia cudzincov z územia SR, podmienky zaistenia cudzincov a ich umiestnenie v zariadení pre cudzincov, ako aj iné ustanovenia týkajúce sa agendy hraničnej a cudzineckej polície je upravená v zákone o pobyte cudzincov, ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 2002.⁷

V súlade s povinnosťou zosúladienia podmienok vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR s platnými právnymi predpismi Európskeho spoločenstva boli do zákona o pobyte cudzincov transponované všetky doteraz prijaté smernice Európskeho spoločenstva v oblasti legálnej a nelegálnej migrácie.

Zákon o pobyte cudzincov sa od nadobudnutia účinnosti viackrát novelizoval. V roku 2008 nadobudli účinnosť nasledovné zákony, ktoré vo väčšej alebo menšej miere novelizovali zákon o pobyte cudzincov.

1. *Zákon č. 342/2007, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Schengenského priestoru.* Časť ustanovení zákona nadobudla účinnosť 22. decembra 2007 a časť 1. januára 2008. Účelom zákona bolo zabezpečiť implementáciu schengenského acquis v súvislosti s pripojením SR k Schengenskému informačnému systému, ako aj v súvislosti so zrušením kontrol na vnútorných hraniciach k uvedenému dátumu. Novela zákona o pobyte cudzincov upravila zaradenie nežiaducich osôb do Schengenského informačného systému a vypustila duplicitné, resp. odchylné, ustanovenia týkajúce sa udeľovania víz so Spoločnými konzulárnymi pokynmi. Zákom č. 342/2007 Z. z. sa ďalej do zákona o pobyte cudzincov transponovala Smernica Rady 2001/40/ES z 28. mája 2001 o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín. Novela zákona

⁷ Dôležitými prameňmi práva, ktoré sa týkajú problematiky legálnej a nelegálnej migrácie, či už po vecnej alebo procedurálnej stránke, a z ktorých treba vychádzať, je medzinárodná právna úprava, a to predovšetkým Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dohovor o právach dieťaťa; európska právna úprava, ako napr. Rozhodnutie Rady č. 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktoré sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov. Na národnej úrovni je okrem zákona o pobyte cudzincov dôležitým prameňom práva zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore a zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní a interné predpisy upravujúce uvedenú problematiku, ako sú nariadenia, usmernenia a iné.

zaviedla, že policajný útvar realizuje výkon rozhodnutia o vyhostení aj v prípade, ak bolo takéto rozhodnutie vydané niektorým zo štátov EHP. Výkon takéhoto rozhodnutia sa realizuje v prípade, ak: bol cudzinec v tomto štáte odsúdený na trest odňatia slobody najmenej na jeden rok; existuje dôvodné podozrenie, že cudzinec v tomto štáte spáchal alebo sa pokúsil spáchať zločin; alebo cudzinec porušil predpisy tohto štátu upravujúce vstup a pobyt cudzincov. V prípade občanov EHP a rodinných príslušníkov občanov EHP takéto rozhodnutie nie je možné vykonať. Povinnosťou policajného útvaru je pred samotným výkonom rozhodnutia konzultovať uvedenú skutočnosť, resp. požiadať o vyjadrenie štát, ktorý takéto rozhodnutie vydal, ako aj štát EHP, v ktorom má cudzinec povolený pobyt. Zároveň policajný útvar preskúma, či sa vyhostenie realizuje v súlade s medzinárodnými a vnútroštátnymi predpismi, a následne o výkone rozhodnutia informuje štát, ktorý ho vydal. Náklady vzniknuté v súvislosti s realizáciou vyhostenia hradí štát, ktorý príslušné rozhodnutie vydal.

2. *Zákon č. 643/2007, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyľe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, nadobudol účinnosť 1. januára 2008. Predmetný zákon novelizoval zákon o pobyte cudzincov v tom zmysle, že určil prípady, kedy dochádza k zániku povolenia na tolerovaný pobyt zo zákona.
3. *Zákon č. 233/2008, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, sa do zákona o pobyte cudzincov transponovali niektoré ustanovenia Smernice Rady 2005/71/ES z 12. októbra 2005 o osobitnom postupe prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vedeckého výskumu. Novela zákona upravila podmienky udelenia povolenia na prechodný pobyt na účel osobitnej činnosti cudzincovi, ktorý vykonáva výskum alebo vývoj.
4. *Zákon č. 451/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyľe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, novelizoval zákon o pobyte cudzincov v tom zmysle, že upravil podmienky udelenia dlhodobého víza, podmienky predĺženia krátkodobého víza, možnosť ur-

čovania veku lekárskeho vyšetrením v prípade maloletého cudzinca bez sprievodu, upravil povinnosti ubytovateľa a iné.

V roku 2008 sa v oblasti nelegálnej migrácie prijala Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území.

Účelom vykonaných zmien bolo nielen splniť záväzky Slovenskej republiky transponovaním smerníc do zákona o pobyte cudzincov, ale aj zjednotenie Európskeho práva s národným právom. Vo veciach vstupu a pobytu cudzincov tak došlo k zásadným zmenám hlavne v procesných úkonoch. Zvýšila sa právna ochrana cudzincov, ktorí neoprávnene vstúpili na územie Slovenskej republiky, rozšírila sa spolupráca s členskými krajinami Schengenského priestoru, zjednotil sa informačný systém a rozšírili sa možnosti vstupu občanov tretích krajín na územie Slovenskej republiky legálnym spôsobom. Tieto novely však zároveň zvýšili riziko zneužívania legálnych vstupov na územie Slovenskej republiky. Cudzinci po legálnom vstupe často nespĺnili účel, ktorý deklarovali, a po zrušení alebo zániku pobytu neopustili územie Slovenskej republiky, prípadne vstúpili do azylového konania.

5.1 Odopretia vstupu

V časti 5.1 Odopretia vstupu za rok 2008 sú použité údaje zo štatistickej databázy Eurostatu – štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bol odopretý vstup na hranici (na vonkajšej pozemnej a vonkajšej vzdušnej). Obsahom tabuľky sú údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, rozdelených podľa druhu hraníc (na pozemnej hranici a vzdušnej hranici) a dôvodov odopretia vstupu (Príloha V., časť B Kódexu Schengenských hraníc obsahuje 9 dôvodov pre odopretie vstupu na hranici). Bolo dodržané pravidlo, že jedna osoba môže byť zahrnutá v celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol odopretý vstup, len jedenkrát. V prípadoch viacerých dôvodov pre odopretie vstupu jednej osobe bol zarátaný len jeden dôvod, a to najzávažnejší. Dôvod „H“ zahŕňa zlúčenie dôvodov H1 a H2 (pozri vysvetlenie pod tabuľkou 10).

Na účely porovnania počtu odopretí s predchádzajúcim rokom boli použité štatistické údaje o počte odopretí vstupu na území SR na vonkajšej hranici v roku 2007, ktoré boli oficiálne zverejnené ÚHCP MV SR. Definícia štatistických údajov o počte odopretí vstupu bola podobná ako definícia Eurostatu. Na rozdiel od definície Eurostatu však v tejto definícii neplatilo pravidlo, že jedna osoba môže byť zarátaná len jedenkrát. Vzhľadom k tomu možno považovať závery z porovnávacích údajov počtu odopretí vstupu za realistické.

Hraničná kontrola na vonkajšej hranici v sebe zahŕňa kontrolu stanovených podmienok pre vstup na územie Slovenskej republiky a vyhľadávanie údajov o osobách, ktoré majú byť zadržané, prípadne sa im má odoprieť vstup na územie Slovenskej republiky, resp. do Schengenského priestoru. Odopretie vstupu slúži na zabránenie vstupu nežiaducich osôb a osôb, ktoré nespĺňajú podmienky vstupu, čím čiastočne preventívne vplyva na elimináciu nelegálnej migrácie.

Z celkového počtu 1 540 odopretí vstupu zaznamenaných v roku 2008 bolo 97,7 % na vonkajšej pozemnej hranici a 2,3 % na vonkajšej hranici na letiskách. Najčastejší dôvod odopretia vstupu štátnym príslušníkom tretích krajín bol ten, že nemali platné vízum alebo povolenie na pobyt – 62,7 %. Ďalšie frekvencované dôvody boli: nepredloženie príslušných dokumentov na zdôvodnenie účelu a podmienok pobytu – 17,9 % a skutočnosť, že išlo o osobu, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu v Schengenskom informačnom systéme – 16,6 %. Z hľadiska spoločenskej nebezpečnosti predstavujú najväčšie riziko pokusy o vstup na územie Slovenskej republiky na falošné a pozmenené cestovné doklady, falošné a pozmenené víza alebo povolenia na pobyt. Z uvedeného dôvodu bol vstup odopretý 15 cudzincom.

Štruktúra cudzincov podľa štátneho občianstva, ktorým bol odopretý vstup, je podmienená geografickým postavením Slovenskej republiky. Keďže Slovensko má spoločnú vonkajšiu pozemnú hranicu len s Ukrajinou, je početnosť štátnych príslušníkov Ukrajiny v tejto kategórii najväčšia – až 92,2 %. Nasledovali Moldavci s 2,3 % podielom a Rusi s 2,0 % podielom. U ostatných štátnych príslušností nepresiahol podiel z celkového počtu odopretí vstupu 1 %. Geograficky vzdialenejšie krajiny od Slovenskej republiky pre vstup do SR využívajú leteckú prepravu, o čom svedčí aj fakt,

že všetky odopretia vstupu štátnym príslušníkom Indie (10), Ekvádoru (5) a Iránu (5) boli na vonkajšej hranici na letiskách.

Z hľadiska rozdelenia podľa pohlavia bolo v roku 2008 zaznamenaných pri odopretí vstupu na vonkajšej pozemnej hranici 69,0 % mužov a 31,0 % žien, na vonkajšej hranici na letiskách 87,5 % mužov a 12,5 % žien. Kým najväčší, až 96,0 %, podiel z celkového počtu odopretí vstupu na vonkajšej pozemnej hranici tvoria Ukrajinci, na vonkajšej hranici na letiskách najväčší podiel – 41,6 % s počtom 10 – tvorili Indovia. Z hľadiska rozdelenia podľa veku bolo najväčšie zastúpenie osôb v produktívnom veku.

V porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka došlo v roku 2008 k nárastu počtu odopretí vstupu o 7 %⁸. Počet odopretí vstupu sa medziročne výraznejšie nemenil, no zmenil sa podiel jednotlivých dôvodov odopretia. Najvýraznejší nárast nastal v dôvodoch, keď cudzinec nemal platné vízum alebo povolenie na pobyt a bol osobou, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu v SIS. Naopak, významnejší pokles nastal v dôvodoch, keď cudzinec nemal príslušné dokumenty na zdôvodnenie účelu a podmienok pobytu a nemal dostatok prostriedkov na živobytie na obdobie a formu pobytu alebo prostriedkov na návrat do krajiny pôvodu alebo na tranzit.

8 Ako je uvedené v metodológii, porovnávacími údajmi za rok 2007 sú len odopretia vstupu na vonkajšej hranici (neporovnáva sa celkový počet odopretí vstupu za rok 2007, ktorý bol na všetkých úsekoch hraníc dočasná vonkajšia hranica a vonkajšia hranica podstatne vyšší).

Tabuľka 10 Odopretie vstupu štátnym príslušníkom tretích krajín na vonkajšej hranici podľa dôvodov odopretia vstupu za obdobie rokov 2007 a 2008

Dôvody odopretia vstupu	2007			2008		
	Spolu	Z toho:		Spolu	Z toho:	
		pozemná hranica	vzdušná hranica		pozemná hranica	vzdušná hranica
A	13	11	2	5	5	0
B	3	1	2	5	0	5
C	489	445	44	965	950	15
D	22	10	12	15	10	0
E	463	400	63	275	270	5
F	25	25	0	5	5	0
G	296	290	6	20	20	0
H1	58	49	9	245	235	10
H2	35	34	1	10	10	0
I	28	27	1	0	0	0
Spolu	1 432	1 292	140	1 540	1505	30

Zdroj: ÚHCP MV SR.

Dôvody v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, ktorým sa ustanovuje Kódex schengenských hraníc:

A - Nemá platný cestovný doklad (cestovné doklady).

B - Má falošný / pozmenený / sfalšovaný cestovný doklad.

C - Nemá platné vízum alebo povolenie na pobyt.

D - Má falošné / pozmenené / sfalšované vízum alebo povolenie na pobyt.

E - Nemá príslušné dokumenty na zdôvodnenie účelu a podmienok pobytu.

F - Dĺžka jeho pobytu na území členských štátov EÚ počas obdobia 6 mesiacov už dosiahla 3 mesiace.

G - Nemá dostatok prostriedkov na živobytie na obdobie a formu pobytu alebo prostriedkov na návrat do krajiny pôvodu alebo na tranzit.

H1 - Je osobou, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu v SIS.

H2 - Je osobou, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu vo vnútroštátnej evidencii.

I - Považuje sa za hrozbu pre verejný poriadok, vnútornú bezpečnosť, verejné zdravie alebo medzinárodné vzťahy jedného alebo viacerých členských štátov EÚ.

5.2 Zadržania

V časti 5.2 Zadržania za rok 2008 sú použité údaje zo štatistickej databázy Eurostatu. Obsahom tabuľky sú údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí boli zadržaní na území SR pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice Slovenskej republiky a na neoprávnenom pobyte na území SR. Štátni príslušníci tretích krajín sú rozdelení podľa pohlavia a veku. V tabuľke je uvedený súčet veku mužov a žien podľa požadovaných štyroch vekových skupín (0 – 13 rokov, 14 – 17 rokov, 18 – 34 rokov, nad 35 rokov). Celkový počet štátnych príslušníkov tretích krajín nezahŕňa osoby, ktorým bol odopretý vstup, a osoby, ktoré boli zadržané iným štátom a prijaté na územie SR v zmysle readmisných dohôd. Taktiež bolo dodržané pravidlo, že v celkovom počte je jedna osoba zahrnutá len jedenkrát.

Na porovnanie počtu zadržaných štátnych príslušníkov tretích krajín s predchádzajúcim rokom boli použité štatistické údaje o počte zadržaných cudzincov na území SR v roku 2007, ktoré boli oficiálne zverejnené ÚHCP MV SR. Definícia zadržaných cudzincov zahŕňa počet cudzincov zadržaných pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice SR a na neoprávnenom pobyte. Údaje podľa veku a pohlavia sa v roku 2007 nesledovali a neevidovali.

Vývoj v oblasti nelegálnej migrácie sa v posledných rokoch vyznačuje klesajúcou tendenciou. Za posledných päť rokov bolo práve v roku 2008 zadržaných na území Slovenska najmenej nelegálnych migrantov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2007 bol zaznamenaný pokles až o 62 %. Takýto výrazný pokles nastal najmä v dôsledku vstupu Slovenska do Schengenského priestoru v decembri 2007, s čím bolo spojené významné posilnenie ochrany vonkajšej hranice a zároveň ukončenie vykonávania hraničných kontrol na vnútorných hraniciach. Toto okrem poklesu zaznamenatej nelegálnej migrácie spôsobilo aj zmenu pomeru dvoch základných kategórií, ktorými sú neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR a neoprávnený pobyt na území SR. Kým pred vstupom Slovenska do Schengenského priestoru prevažovalo neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR, po vstupe sa stala dominantnejšou kategóriou neoprávneného pobytu na území SR.

Tabuľka 11 Počet zadržaných cudzincov na území SR v rokoch 2004 – 2008 (v osobách)

	2004	2005	2006	2007	2008
Celkom	10 778	7 970	7 620	6 110	2 320
Neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR	8 239	5 104	4 129	3 311	1 020
Neoprávnený pobyt na území SR	2 539	2 866	3 491	2 799	1 300

Zdroj: ÚHCP MV SR.

K výraznému zníženiu počtu zistených nelegálnych migrantov došlo pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice aj pri neoprávnenom pobyte. Najvýraznejší pokles zistených nelegálnych migrantov bol na vnútornej schengenskej hranici, pričom to bol očakávaný a logický následok zrušenia hraničných kontrol na týchto úsekoch štátnej hranice. Taktiež na vzdušnú vonkajšiu schengenskú hranicu bol v roku 2008 zaznamenaný len minimálny tlak nelegálnej migrácie. Dôvodom tejto situácie je v prvom rade to, že 3 schengenské letiská v SR sú kapacitne malé a majú aj nevýrazný podiel letov z mimo-schengenských krajín. Napriek zníženiu počtu zistených nelegálnych migrantov ostáva tlak na slovensko-ukrajinskú hranicu aj v roku 2008 stále veľký, keďže ide o jedinú vonkajšiu pozemnú schengenskú hranicu, cez ktorú navyše prechádza hlavný migračný tok, ktorý je súčasťou východoeurópskej migračnej trasy.

Slovenská republika je dlhodobo pre väčšinu nelegálnych migrantov tranzitnou krajinou a tento trend sa nezmenil ani v roku 2008. Fakty, ktoré potvrdzujú, že SR je pre väčšinu nelegálnych migrantov štátom tranzitným, sú najmä zneužívanie inštitútu azylu pri zadržaní (zlegalizovanie pobytu a následné svojvoľné opustenie azylových zariadení a pokračovanie v nelegálnej migrácii do vyspelých štátov EÚ), uskutočnené dublinské transfery z cieľových štátov na územie SR, výpovede migrantov a pod.

Najväčší - až 25 % - podiel z celkového počtu zadržaných nelegálnych migrantov tvorili v roku 2008 Ukrajinci, rovnako ako v roku 2007. Ukrajinci sú na území SR typickí overstayeri. Z počtu zadržaných Ukrajincov bolo 50 % zadržaných na neoprávnenom pobyte vo vnútrozemí, ktorému predchádzal

dzal najmä legálny vstup na územie SR, 40 % bolo zistených na hraničných priechodoch pri výstupe zo SR a len cca 10 % z nich bolo zadržaných pri neoprávnenom prekročení vonkajšej pozemnej hranice. Podiel Moldavcov z celkového počtu zadržaných v roku 2008 tvoril cca 20 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne vzrástol. Moldavci boli v 75 % zadržiavaní pri neoprávnenom prekročení vonkajšej pozemnej hranice a v 25 % na neoprávnenom pobyte po nelegálnom vstupe. Sú to typickí tranzitujúci migranti. V roku 2008 bol zaznamenaný najväčší nárast podielu zadržaných nelegálnych migrantov u Gruzíncov, z 5 % z roku 2007 na 10 % v roku 2008. Dôvodom nárastu bol augustový vojenský konflikt medzi Ruskom a Gruzínskom o Abcházsko a južné Osetsko. Okrem toho bol nárast podielu zaznamenaný ešte u Afgancov. Naopak pokles podielu bol zaznamenaný u Pakistancov a Indov. U ostatných štátnych príslušností nenastali výraznejšie zmeny. Väčšina zo zadržaných nelegálnych migrantov bola z kategórie tranzitujúcich.

Podľa veku boli najčastejšie zadržiavané osoby v produktívnom veku, počet maloletých predstavoval len cca 10 %. Muži mali priemerne zastúpenie v 83 % a ženy v 17%. Podobne to bolo aj u maloletých, kde priemerne 80 % bolo mužského pohlavia a 20 % ženského pohlavia. Od uvedeného pomeru v zložení muži / ženy sa v prospech väčšieho zastúpenia žien odlišovali Ukrajinci, Rusi a Číňania. Opačne to bolo v prípade Pakistancov, Bangladéšanov, Gruzíncov a Indov, medzi ktorými dominovali muži.

Pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice SR v roku 2008 bolo až 96 % zadržaných na vonkajšej pozemnej hranici, ktorú tvorí slovensko-ukrajinský úsek štátnej hranice, cez ktorý vedie hlavný migračný tok. Migranti prekračovali uvedený hraničný úsek hlavne pešo, mimo hraničných priechodov cez tzv. zelenú hranicu, zväčša za pomoci prevádzáčov, bez cestovných dokladov a v smere do SR. Len veľmi malá časť z nich sa pokúsila o prechod hranice cez hraničný priechod. Ostatní nelegálni migranti boli zadržaní na letiskách a pri pokusoch o prekročenie vnútorných hraníc. Z vedľajších migračných tokov sa od začiatku roku 2008 využíval len migračný tok Poľsko - Slovensko – Rakúsko. Tento migračný tok používali takmer výhradne občania Ruskej federácie, čečenskej národnosti, ktorí boli žiadateľmi o azyl v Poľskej republike a po vstupe nových členských štátov EÚ do Schengenu sa začali presúvať do cieľových krajín (najmä do Rakúska). Najväčší tlak tejto skupiny migrantov sa prejavil v prvom štvrtroku 2008 a v nasledujúcich mesiacoch roku postupne klesal až po súčasný nevýrazný tlak.

Analýzou zistených neoprávnených pobytov z hľadiska predchádzajúceho vstupu na územie SR, dôvodu a miesta zistenia získame tri základné kategórie, ktoré je treba posudzovať aj osobitne.

Prvou kategóriou je neoprávnený pobyt zistený vo vnútrozemí, ktorému však predchádzal nelegálny vstup na územie SR. Predstavujú ho nelegálni migranti, ktorí sa na území SR zdržiavajú len minimálne a naším územím len tranzitujú. Následkom zrušenia hraničných kontrol na vnútorných hraniciach (po vstupe do Schengenu) sa pobyt na území SR aj samotný tranzit prevádzaných nelegálnych migrantov skracuje. Vo väčšine prípadov nemajú títo migranti žiadne doklady totožnosti a na nelegálny vstup používajú predovšetkým hlavnú migračnú trasu, t. j. vonkajšiu pozemnú hranicu. V tomto prípade boli najviac zastúpení občania Moldavska a Pakistanu.

Druhá kategória je neoprávnený pobyt zistený vo vnútrozemí, ktorému predchádzal legálny vstup na územie SR (alebo Schengenu). Charakteristickým znakom je to, že takíto cudzinci sa zdržiavajú na našom území dlhodobejšie, majú v cestovných dokladoch udelené vízum alebo povolenie na pobyt SR alebo do iného schengenského štátu. Pre túto kategóriu je už zaužívaný pojem „overstayers“ – pobyt na území SR sa stal neoprávneným z dôvodu prekročenia doby pobytu stanovenej vízom, povolením na pobyt alebo bezvízovou dohodou a pod. Z veľkej časti sa táto kategória prelína s problematikou nelegálnej práce, ktorá je najčastejším motívom zdržiavania sa na území SR. Najväčšie zastúpenie z hľadiska štátnej príslušnosti tu už tradične mali občania Ukrajiny. Ďalej boli vo vyššom počte zastúpení občania Kórey a Vietnamu. Pre uvedených štátnych príslušníkov je SR už aj cieľovou krajinou.

V tretej kategórii bol neoprávnený pobyt zistený na hraničnom priechode na výstupe zo SR, pričom išlo opäť o tzv. overstayers, ktorí sa vracali do domovských štátov. Až 82 % z celkového počtu tvorili občania Ukrajiny vracajúci sa domov cez hraničný priechod na vonkajšej pozemnej hranici. Ukrajinci sú k vstupu do SR a EÚ ekonomicky motivovaní a lepšie platy ponúkané v susedných krajinách EÚ budú pre nich aj naďalej dôležitým faktorom príťažlivosti. Špecifikum týchto prípadov je, že sa často nedá hodnotne preukázať, či sa cudzinec zdržiaval (pracoval) na našom území alebo v inom členskom štáte EÚ.

Povolenia na pobyt a pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín (článok 6)

V kapitole 6 za rok 2008 sú použité údaje zo štatistickej databázy Eurostatu, ktoré boli spracované v súlade s definíciami nariadenia o štatistike migrácie a v súlade s „Odbornými inštrukciami pre zber dát na základe článku 6 nariadenia o štatistike migrácie“.

Ako porovnateľné údaje za rok 2007 boli použité spracované údaje zo štatistickej databázy Eurostatu za rok 2007, ktoré Slovenská republika spracovala a zaslala Eurostatu v rámci zapojenia sa do prípravnej fázy budúceho povinného zasielania týchto štatistík v zmysle nariadenia o štatistike migrácie (prvým referenčným rokom bol rok 2008).

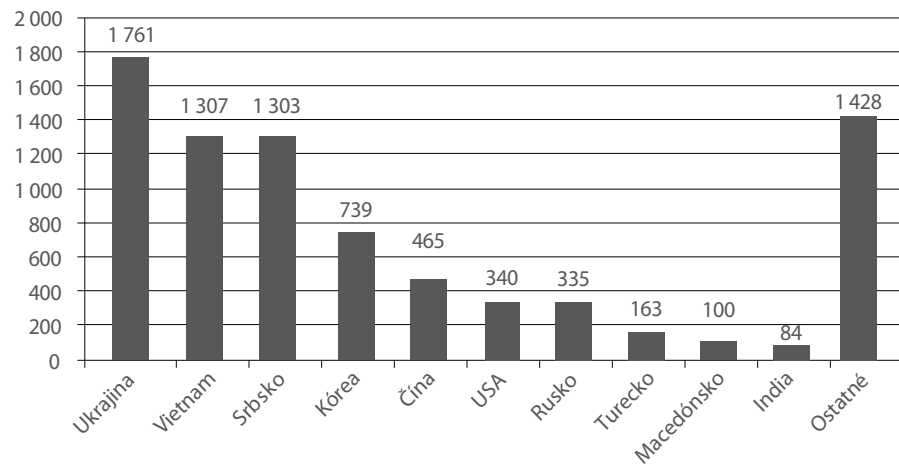
V roku 2008 bolo udelených 8 025 povolení na pobyt na území Slovenskej republiky. Z celkového počtu bolo udelených 1 224 (15 %) povolení z rodinných dôvodov, 449 (6 %) zo študijných dôvodov, 3 984 (50 %) z dôvodov

zárobkovej činnosti a 2 368 (29 %) z iných dôvodov. Z hľadiska zastúpenia jednotlivých štátnych príslušností predstavovali najväčší podiel (rovnako ako v roku 2007) občania Ukrajiny (22 %), Vietnamu (16 %) a Srbska (16 %), ktorí tvorili 54 % podiel z celkového počtu udelených pobytov. V porovnaní s rokom 2007 došlo k výraznému nárastu v počte povolených pobytov o 26 % (+ 2 076 podaných žiadostí). Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný v počte udelených pobytov z dôvodov zárobkovej činnosti o 49 % (1 957 žiadostí) a naopak pokles z iných dôvodov o 2 % (- 44 žiadostí).

Najčastejší účel povolených pobytov štátnym príslušníkom tretích krajín v hodnotenom období bol z dôvodov zárobkovej činnosti, kde mali najvyššie zastúpenie občania Vietnamu (29 %), Ukrajiny (26 %) a Číny (9 %). Graf 5 znázorňuje počty štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol najčastejšie povolený pobyt na území SR v roku 2008.

V roku 2008 si celkom 442 štátnych príslušníkov tretích krajín zmenilo imigračný štatút (účel pobytu). Z uvedeného počtu tvorili najväčšie zastúpenie štátni príslušníci Kórey 19 % (85), Ukrajiny 19 % (85), Srbska 10 % (44), Ruska 8 % (34), Vietnamu 7 % (30) a ostatné tretie krajiny 37 % (164) (graf 6).

Graf 5 Prvé povolenia na pobyt podľa štátnej príslušnosti v roku 2008
(v osobách)

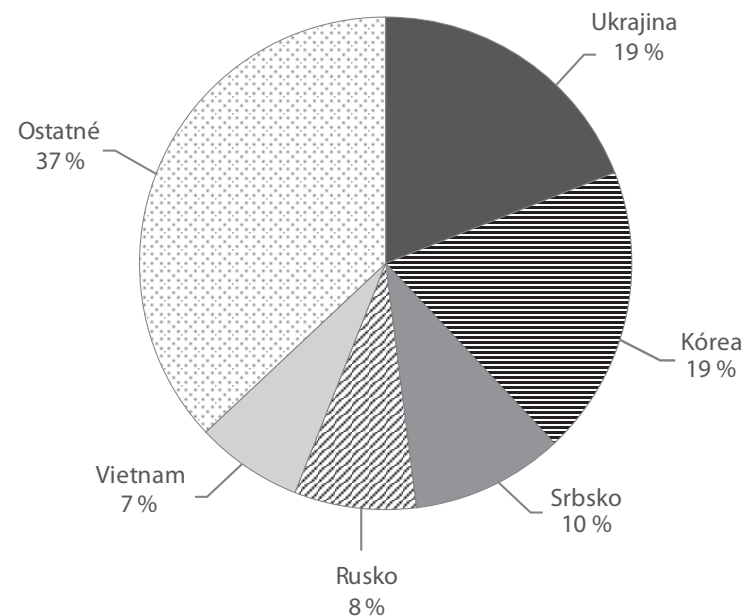

Zdroj: ÚHCP MV SR.

Z dostupných porovnateľných štatistických údajov vyplýva, že v roku 2007 zmenilo imigračný štatút 232 štátnych príslušníkov tretích krajín. V porovnaní s obdobím roka 2008 došlo k výraznému nárastu o 48 % (t. j. o 210 žiadostí). Najväčšie zastúpenie pri zmene imigračného štatútu v roku 2007 bolo zaznamenané u občanov Ukrajiny 21 % (48), Japonska 16 % (36), Kórey 9 % (20), Vietnamu 7 % (16) a Ruska 6 % (15).

K 31. 12. 2008 bolo zaregistrovaných 19 962 platných povolení na pobyt. V porovnaní s obdobím k 31. 12. 2007 došlo k nárastu o 39 % (+7 749). Z celkového počtu povolení na pobyt prevažovali pobyty s dĺžkou nad 12 mesiacov a vyššie v počte 19 328 (97 %). Najčastejším dôvodom pobytu boli iné dôvody 48 % (9 530), dôvody zárobkovej činnosti 30 % (5 980), rodinné dôvody 18 % (3 662) a študijné dôvody 4 % (790). V porovnaní so stavom k 31. 12. 2007 došlo k najvýraznejšiemu nárastu pri pobytoch z ďalších dôvodov o 47 % (4 443), ďalej z dôvodov zárobkovej činnosti o 41 %

Graf 6 Zmena migračného štatútu podľa štátnej príslušnosti v roku 2008 (v osobách)

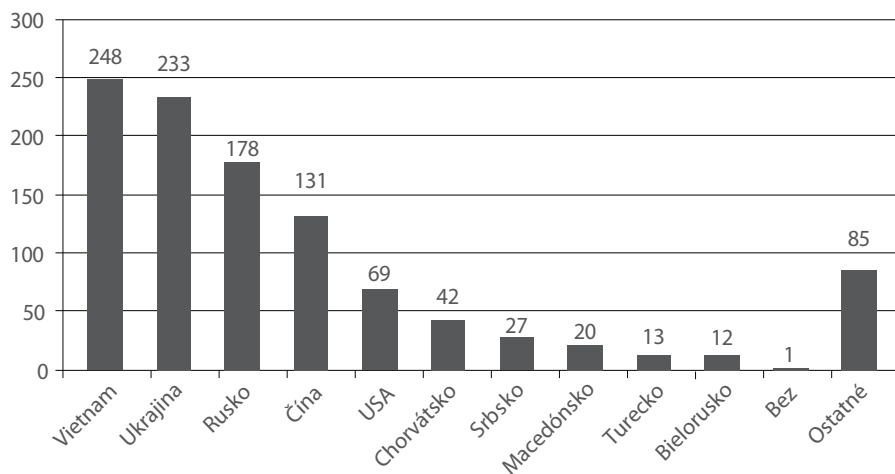

Zdroj: ÚHCP MV SR

(2 462), rodinných dôvodov o 22 % (796) a študijných dôvodov o 6 % (48).

Pri porovnaní počtu osôb s dlhodobým pobytom na území Slovenskej republiky s počtom pred rokom, t. j. k 31. 12. 2007, bol zaznamenaný pokles o 18 % (- 235). V najväčšom zastúpení cudzincov s dlhodobým povolením na pobyt boli už tradične občania Ukrajiny, Vietnamu a Ruska. V zastúpení jednotlivých štátnych príslušností nedošlo v porovnaní s predchádzajúcim obdobím k výrazným zmenám.

Graf 7 Počet dlhodobých povolení na pobyt podľa štátnej príslušnosti imigrantov ku koncu roka 2008 (v osobách)

Zdroj: ÚHCP MV SR.

Návraty (článok 7)

V kapitole 7 Návraty za rok 2008 sú použité údaje zo štatistickej databázy Eurostatu. Obsahom tabuľky sú údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR (teda počet vydaných rozhodnutí o administratívnom vyhodení alebo súdnym vyhodení štátnym príslušníkom tretích krajín) a údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí skutočne opustili územie SR na základe rozhodnutia o administratívnom vyhodení alebo súdneho rozhodnutia.

V celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR a ktorí skutočne opustili územie SR, nie sú zahrnuté osoby, ktorým bol odopretý vstup, a osoby, ktoré boli odovzdané zo SR v zmysle dublinského nariadenia. Taktiež bolo dodržané pravidlo, že v celkovom počte je jedna osoba zahrnutá len jedenkrát.

Na účely porovnania počtu návratov s predchádzajúcim rokom boli použité štatistické údaje o počte zadržaných pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice SR a na neoprávnenom pobyte, ktorým bolo vydané rozhodnutie o administratívnom / súdnym vyhodení, a údaje o osobách, kto-

ré boli skutočne vyhostené z územia SR v roku 2007, ktoré boli oficiálne zverejnené ÚHCP MV SR. Uvedené údaje sa mierne odlišovali od definície Eurostatu a neboli v nich zahrnuté všetky formy návratov (napr. asistované dobrovoľné návraty).

V zmysle zákona o pobyte cudzincov sa voči cudzincom, ktorí neoprávnene prekročili štátnu hranicu alebo porušili podmienky pobytu, vykonali opatrenia k zamedzeniu ich ďalšieho protizákonného konania a úkony smerujúce k ich návratu. Okrem prípadov, keď cudzinec požiadal o udeľenie azylu alebo dobrovoľný návrat, prípadne im bolo rozhodnutie vydané v inom členskom štáte, je týmto cudzincom vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení alebo súdnom vyhostení.

V roku 2008 bolo vydané rozhodnutie o návrate 1 655 migrantom, čo je 71,3 % z celkového počtu zadržaných migrantov (28,7 % požiadalo o azyl na území SR alebo dobrovoľný návrat, alebo boli vrátení na územie iného členského štátu v rámci dublinského konania, alebo išlo o maloletých bez sprievodu). V porovnaní s predchádzajúcim rokom, kedy bolo rozhodnutie o návrate vydané 3 090 migrantom, je to pokles o 46,4 %. Pre správne pochopenie uvedeného rozdielu treba zohľadniť počet zadržaných v príslušných rokoch. Ten medziročne poklesol až o 62,0 %, t. j. z 6 110 zadržaných v roku 2007 na 2 320 zadržaných v roku 2008. Z uvedeného vyplýva, že podiel vydaných rozhodnutí o návrate k počtu zadržaných v príslušnom roku medziročne vzrástol až o 20,8 percentuálneho bodu (z 50,5 % v roku 2007 na 71,3 % v roku 2008). V roku 2008 vzrástol aj pomer realizovaných rozhodnutí o návrate k vydaným rozhodnutiam o návrate zo 72,7 % v roku 2007 na 78,4 % v roku 2008, t. j. nárast o 5,7 percentuálneho bodu.

Najviac rozhodnutí o návrate bolo v roku 2008 vydaných Ukrajincom (35,2 %), nasledovali Moldavci (19,4 %), Gruzínci (8,3 %), Pakistanci (6,7 %), Indovia (5,1 %). U ostatných štátnych príslušností nepresiahol podiel z celkového počtu vydaných rozhodnutí o návrate hranicu 5 %. Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom neboli zaznamenané výraznejšie rozdiely v podieloch jednotlivých štátnych príslušností z celkového počtu vydaných rozhodnutí s výnimkou Ukrajincov, kde bol zaznamenaný medziročný pokles o 8,8 percentuálneho bodu a Gruzíncov, kde bol zaznamenaný medziročný nárast o 4,0 percentuálne body.

V roku 2008 opustilo overiteľným spôsobom územie SR 78,4 % štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate. Väčšina z nich bola vyhostená z územia SR cez slovensko-ukrajinskú hranicu, pričom nie je možné zistiť, či sa títo cudzinci skutočne vrátili do krajiny pôvodu (s výnimkou Ukrajincov). Len veľmi malá časť cudzincov opustila územie SR cez vonkajšiu hranicu na letiskách (mimo-schengenské linky).

Ostatní štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate a nebolo možné overiteľným spôsobom preukázať ich opustenie územia SR, predstavujú skupinu migrantov s 21,6 % podielom. V tejto skupine sú zahrnutí nelegálni migranti, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate a boli prepustení s povinnosťou opustiť územie Slovenskej republiky v stanovenej lehote, alebo o ktorých fyzickom návrate sa nerozhodlo, prípadne ich fyzický návrat bol vykonaný v roku nasledujúcom po hodnotenom období, t. j. v roku 2009.

7.1 Vzťah medzi odopretiami vstupu, zadržaniami a návratmi

Slovenská republika ako jeden z členských štátov Schengenského priestoru v rámci nelegálnej migrácie využíva rôzne nástroje spočívajúce nielen v represii voči cudzincom, ale predovšetkým v preventívnych opatreniach. Odopretie vstupu je nástrojom, ktorý má pozitívny vplyv na elimináciu nelegálnej migrácie. V prípade, že štátny príslušník tretej krajiny nespĺňa podmienky pre vstup na územie SR (do Schengenského priestoru), je mu odopretý vstup, a teda je zabezpečené zo strany hraničnej stráže, že na územie SR (Schengenu) nevstúpi. Z hľadiska národnostnej štruktúry štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol v roku 2008 odopretý vstup, dominovali Ukrajinci (93,2 %), ďalej Rusi (2,3 %), Moldavci (2,0 %). Okrem toho bol vstup odopretý už len štátnym príslušníkom ďalších 4 krajín. Tu je zrejmé, že odopretie vstupu súvisí s geografickou polohou Slovenska, najmä v prípadoch odopretia vstupu na vonkajšej pozemnej hranici. Podiel odopretí vstupu na vonkajšej hranici na letiskách je len 2,2 %, a tu sa vyskytovali štátne príslušnosti z geograficky vzdialenejších krajín.

Naopak národnostná štruktúra zadržaných príslušníkov tretích krajín je rozmanitá a podiely jednotlivých štátnych príslušností nezodpovedajú podielom jednotlivých štátnych príslušností pri odopretiach vstupu. Medzi zadržanými cudzincami, vydanými rozhodnutiami o návrate a vykonanými návratmi však existuje úzka súvislosť. Dôvodom je skutočnosť, že štátnym príslušníkom, ktorí sú zadržaní pri nelegálnej migrácii, sú vydávané rozhodnutia o návrate a na základe vydaných rozhodnutí o návrate sú vykonávané návraty.

Významný vplyv na počet vydaných rozhodnutí má modus operandi nelegálnej migrácie zadržaných migrantov a tiež aj to, či ide o maloletých bez sprievodu (im nie je možné rozhodnutie o vyhostení vydať s výnimkou, ak je vyhostenie v ich záujme). V prípadoch, kedy sú štátni príslušníci tretích krajín zadržávaní vo vnútrozemí po ich predchádzajúcom nelegálnom vstupe na územie SR, zhruba polovica z nich po zadržaní požiada o azyl na území SR, a teda im rozhodnutie o návrate nie je vydané. V prípadoch, kedy štátni príslušníci tretích krajín porušili podmienky pobytu (tzv. overstayeri), im bolo poväčšine vydávané rozhodnutie o návrate s povinnosťou vycestovať z územia SR v stanovenej lehote, pričom vo väčšine prípadov nebolo možné overiteľným spôsobom preukázať, či skutočne opustili územie SR (napr. Kórejčania). Najviac vydaných rozhodnutí o návrate a vykonaných návratov k počtu zadržaných bolo v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí boli zadržaní pri neoprávnenom prekročení vonkajšej hranice (napr. Gruzínci, Moldavci, Ukrajinci).

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu
Úrad v Slovenskej republike
Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Grösslingová 4, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk

ISBN 978-80-970307-9-7